

**PRVA BANKA CRNE GORE AD,
PODGORICA OSNOVANA 1901. GODINE**

Finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine

i izvještaj nezavisnog revizora

SADRŽAJ	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 4
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 - 64
GODIŠNJI IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA	1 - 28

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine

Izveštaj o finansijskim iskazima

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu „Banka“), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2017. godine, bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih finansijskih iskaza u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu („Službeni list Crne Gore“, br. 052/16) i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za one interne kontrole koje rukovodstvo odredi kao neophodne u pripremi finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o ovim finansijskim iskazima na osnovu izvršene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da se pridržavamo etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne pogriješne iskaze.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka radi pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Odabrani postupci su zasnovani na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika postojanja materijalno značajnih pogriješnih iskaza u finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor sagledava interne kontrole relevantne za sastavljanje i istinito prikazivanje finansijskih iskaza radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o djelotvornosti internih kontrola pravnog lica. Revizija takođe uključuje ocjenu adekvatnosti primjenjenih računovodstvenih politika i opravdanost računovodstvenih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za izražavanje našeg mišljenja sa rezervom.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Izveštaj o finansijskim iskazima (Nastavak)

Osnove za mišljenje sa rezervom

- a) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 3.1 uz finansijske iskaze, sve do maja 2015. godine, naknade za odobravanje kredita, garancija i drugih oblika jemstava, kao i naknade koje se obračunavaju po osnovu primljenih kredita, su se uključivale u prihode, odnosno rashode u momentu pružanja usluge, odnosno kada su naknade dospjele za plaćanje. Ovakav računovodstveni tretman je odstupao od zahtjeva Međunarodnog računovodstvenog standarda MRS 18 - „Prihodi“ i MRS 39 - „Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje“, po kojima se ove naknade smatraju sastavnim dijelom kontinuiranog angažovanja kod rezultirajućeg finansijskog instrumenta i trebalo bi da budu razgraničene i priznate kao korekcija efektivnog prinosa. S obzirom, da je dio kredita, garancija i drugih oblika jemstava koji se nalaze u stanju na dan 31. decembra 2017. godine, odobren u periodu prije maja 2015. godine, nismo bili u mogućnosti da se uvjerimo u efekte koje bi primjena navedenih standarda u periodu prije maja 2015. godine imala na finansijske iskaze Banke za 2017. godinu.
- b) Kao što je objelodanjeno u Napomenama 17. i 20b). uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2017. godine, sredstva namijenjena prodaji i stečena aktiva Banke iznose EUR 49.274 hiljade i evidentirana su u vrijednosti neotplaćene glavnice i pripadajućih kamata i drugih naknada u momentu sticanja prava, ili po procjenjenoj vrednosti sredstva, u zavisnosti koja je niža. Ispravka vrijednosti koje je Banka evidentirala u svojim finansijskim iskazima za stečenu aktivu na dan 31. decembra 2017. godine, iznosi EUR 714 hiljada. Na bazi sprovedenih revizorskih procedura, a u skladu sa zahtjevima MRS 36 - „Umanjenje vrijednosti imovine“, kod pojedinih sredstava identifikovani su imparitetni gubici u iznosu od EUR 234 hiljade, odnosno fer vrijednost tih sredstava umanjena za troškove prodaje je niža od knjigovodstvene vrijednosti, te su shodno tome, stečena aktiva i sredstva namijenjena prodaji i rezultat poslovanja Banke za 2017. godinu precijenjeni za navedeni iznos.

Pored toga, Banka nije utvrdila i evidentirala eventualne efekte korekcija grešaka iz prethodnih godina na teret neraspoređenog dobitka u skladu sa MRS 8 - „Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih politika i greške“ a koje se odnose na ostale prihode u iznosu od EUR 1.006 hiljada, evidentiranih tokom 2015. godine po osnovu povećanja vrijednosti stečene aktive Banke, a na osnovu nezavisne procjene vrijednosti. Revizor se nije mogao uvjeriti da li je Banka u prethodnim periodima adekvatno primijenila računovodstvenu politiku vrednovanja stečene aktive, odnosno evidentiranja stečene aktive po nižoj od vrijednosti neotplaćene glavnice i pripadajućih kamata i drugih naknada u momentu sticanja prava i fer vrijednosti tih sredstava umanjenih za troškove prodaje, kao i efekte koje bi ovo pitanje moglo imati na finansijske iskaze Banke za 2017. godinu. Banka je u toku 2018. godine donela odluku da navedenu stečenu aktivu proda i prema procenama rukovodstva Banke navedenom prodajom će ostvariti dobitke od prodaje.

- c) Kao što je objelodanjeno u Napomenama 15. i 20. na dan 31. decembra 2017. godine, ukupni bruto krediti i potraživanja od klijenata iznose EUR 218.144 hiljada. Banka je procijenila i obračunala rezervacije za potencijalne gubitke prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list Crne Gore“, br. 022/12, 055/12, 057/13), kao i ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke u iznosu od EUR 38.050 hiljada, odnosno EUR 13.530 hiljada. Na dan 31. decembra 2017. godine, po našem mišljenju, baziranom na sprovedenim revizorskim procedurama na reprezentativnom uzorku kredita i rizičnih vanbilansnih izloženosti, rezervacije za potencijalne gubitke su precijenjene najmanje za EUR 286 hiljada, dok su ispravka vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, kao i rezultat tekuće godine potcijenjeni najmanje za iznos od EUR 1.058 hiljada.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Izveštaj o finansijskim iskazima (Nastavak)

Mišljenje sa rezervom

Prema našem mišljenju, osim za efekte korekcija obelodanjenih u Osnovama za mišljenje sa rezervom, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Skretanje pažnje

Kao što je objelodanjeno u Napomenama 15. i 20b). uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2017. godine, potraživanja po osnovu faktoringa i stečena aktiva, iznose EUR 19.393 hiljade (na dan 31. decembra 2016. godine: EUR 20.424 hiljade), odnosno EUR 49.274 hiljade (na dan 31. decembra 2016. godine: EUR 46.318 hiljada), respektivno. Nadoknadivost portfolija stečene aktive i potraživanja po osnovu faktoringa i restrukturiranih kredita (Napomena 15.) u budućem periodu će zavisiti od sposobnosti Banke, odnosno faktoring dužnika, da realizuju imovinu u svom portfoliju, kao i sredstva obezbjeđenja po osnovu faktoringa i restrukturiranih kredita u iznosima koji pokrivaju najmanje iznose izloženosti prema ovim dužnicima. Shodno navedenom, može postojati neizvjesnost po pitanju mogućnosti Banke da realizuje sredstva obezbjeđenja u potrebnim iznosima, kao i po pitanju vremena potrebnog za takvu realizaciju.

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 31. uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2017. godine, protiv Banke se vodi više sudskih sporova od strane fizičkih i pravnih lica u ukupnom procenjenom iznosu od EUR 5.961 hiljadu, ne uključujući zatezne kamate. U finansijskim iskazima za 2017. godinu, Banka je na osnovu procjene ishoda sporova advokatske kancelarije i pravne službe izvršila rezervisanje za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u ukupnom iznosu EUR 135 hiljada (Napomena 25.), dok za ostale tužbe rukovodstvo Banke smatra da ne bi mogle imati značajne negativne ishode za Banku, odnosno da Banka neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenim osnovama u narednim periodima.

Naše mišljenje nije modifikovano po navedenim pitanjima.

Ostala pitanja

Finansijski izvještaji Banke za 2016. godinu su bili predmet revizije od strane drugog revizora, koji je u svom Izvještaju od 07. avgusta 2017. godine izrazio Mišljenje sa rezervom za razgraničenje naknada za odobravanje kredita, garancija i drugih oblika jemstava, kao i primljenih kredita, vrednovanje sredstava namijenjenih prodaji i stečene aktive, vrednovanje kredita i potraživanja od klijenata, neizvršenih rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova koji su pali na teret Banke i skrenuo pažnju na ostala značajna pitanja po osnovu kojih mišljenje nije modifikovano.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Izveštaj o drugim regulatornim zahtevima

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i tačnost godišnjeg izvještaja menadžmenta u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu („Službeni list Crne Gore“, br. 052/16). Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti godišnjeg izvještaja menadžmenta Banke za 2017. godinu sa finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu i da li je izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Naši postupci u tom pogledu su obavljani u skladu sa Međunarodnim standardom revizije 720 “Odgovornost revizora u vezi sa ostalim informacijama u dokumentima koji sadrže finansijske izvještaje koji su bili predmet revizije” i ograničeni su samo na ocjenu usaglašenosti godišnjeg izvještaja menadžmenta sa revidiranim finansijskim iskazima.

Po našem mišljenju, godišnji izvještaj menadžmenta Banke za 2017. godinu, po svim materijalno značajnim pitanjima, usklađen je sa revidiranim finansijskim iskazima Banke za 2017. godinu i sastavljen je u skladu sa Zakonom o računovodstvu.

Podgorica, 20. jun 2018. godine

Mitovan Popović
Ovlašćeni revizor

**PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA
OSNOVANA 1901. GODINE**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine**

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA - OSNOVANA 1901. GODINE

SADRŽAJ	Strana
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 – 64

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA - OSNOVANA 1901. GODINE

BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

U hiljadama eura

Godina koja se završava 31. decembra

	Napomene	2017.	2016.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1., 4a	13,144	13,503
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1., 4b	(4,718)	(5,761)
Neto prihodi od kamata		8,426	7,742
Prihodi od dividendi		307	-
Troškovi obezvrjeđenja	3.6., 5a	(754)	(1,594)
Troškovi rezervisanja	3.6., 5b	(66)	(25)
Prihodi od naknada i provizija	3.1., 7a	5,657	4,975
Rashodi naknada i provizija	3.1., 7b	(3,279)	(2,767)
Neto prihodi od naknada i provizija		2,378	2,208
Neto dobiti / gubici od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu		91	216
Neto dobiti / gubici od finansijskih instrumenata koji se vode po fer vrijednosti kroz Bilans uspjeha		-	-
Neto dobiti / gubici od investicionih HOV		15	-
Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)		-	-
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	3.2	140	74
Troškovi zaposlenih	3.14., 8	(4,328)	(4,661)
Opšti i administrativni troškovi	9	(5,744)	(5,532)
Troškovi amortizacije	3.10., 18, 19	(258)	(399)
Ostali rashodi	10	(3,051)	(555)
Ostali prihodi	11	3,109	2,893
OPERATIVNI PROFIT PRIJE OPOREZIVANJA		265	367
Odloženi porez, neto	3.3, 12	(13)	(199)
NETO (PROFIT / GUBITAK)		252	168

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telačević

Glavni izvršni direktor,

T. Telačević

Nataša Martinović

Izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška poslovanju

Nataša Martinović

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA - OSNOVANA 1901. GODINE

BILANS STANJA

Na dan 31. decembra 2017. godine

U hiljadama eura
Godina koja se završava 31. decembra

	Napomene	2017.	2016.
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 13	140,634	107,646
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 14	7,054	7,089
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 15	204,599	189,945
Sredstva namijenjena prodaji	3.12, 17	38	38
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.8, 16b	19	20
Ostala sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		0	-
Derivatna finansijska sredstva kao instrument zaštite		0	-
Investicione hartije od vrijednosti	3.9, 16c	27,219	18,219
- raspoložive za prodaju	3.9.2	5,745	5,754
- koje se drže do dospelja	3.9.1	21,474	12,465
Investicije u zavisna preduzeća	3.7, 16d	7,910	4,506
Investicione nekretnine/nepokretnosti		0	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.10, 18	1,045	1,120
Nematerijalna sredstva	3.11, 19	112	93
Tekuća poreska sredstva	3.3	1	1
Odložena poreska sredstva	3.3	211	216
Ostala finansijska potraživanja	20.a.	3,300	2,882
Ostala poslovna potraživanja	20.b.	47,836	44,339
Ukupna aktiva		439,978	376,114
PASIVA			
Depoziti banaka	21	1	2
Depoziti klijenata	22	384,348	317,360
Pozajmljena sredstva od banaka		-	-
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	23	9,585	10,407
Finansijske obaveze koje se drže za trgovanje		-	-
Finansijske obaveze koje se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		-	-
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite		-	-
Izdane dužničke hartije od vrijednosti		-	-
Rezerve	25	241	300
Tekuće poreske obaveze		-	-
Odložene poreske obaveze		-	-
Ostale obaveze	26	3,813	7,115
Subordinisani dug	24	7,949	7,944
Ukupne obaveze		405,937	343,128
KAPITAL			
Akcijski kapital	27	55,428	55,428
Emisione premije		-	-
Neraspoređena dobit		(32,487)	(33,290)
Dobit/gubitak tekuće godine		252	168
Ostale rezerve		10,848	10,680
Ukupan kapital		34,041	32,986
Ukupno pasiva		439,978	376,114

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telačević

Glavni izvršni direktor

T. Telačević

Nataša Martinović

izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška
poslovanju

Nataša Martinović

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

	U hiljadama eura			
	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	55,428	10,298	(33,057)	32,669
Dobitak tekućeg perioda	-	382	168	550
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka			(233)	(233)
Stanje na dan 31. decembar 2016. godina	55,428	10,680	(33,122)	32,986
Dobit tekuće godine			252	252
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka		168	635	803
Stanje na dan 31. decembar 2017 godine	55,428	10,848	(32,235)	34,041

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telačević

Glavni izvršni direktor

T. Telačević

Nataša Martinović
Izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška
poslovanju

Nataša Martinović

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

U hiljadama eura

Godina koja se završava 31. decembra

Napomena	2017.	2016.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	12,196	11,196
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(5,199)	(5,661)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	5,910	5,341
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(3,279)	(2,767)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(10,143)	(9,967)
Povećanje kredita i ostale aktive	(20,932)	(15,082)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	64,390	50,453
Plaćeni porezi	(1,142)	(865)
Ostali (odlivi)/prilivi	1,241	1,756
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	43,042	34,404
Gotovinski tokovi iz aktivnosti investiranja		
Kupovina nekretnina i opreme	(102)	(62)
Kupovina nematerijalnih ulaganja	(98)	(44)
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti	(9,008)	(10,100)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine		76
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja	(9,208)	(10,130)
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti		
Povećanje/(smanjenje) pozajmljenih sredstava	(1,018)	2,396
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti finansiranja	(1,018)	2,396
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	140	74
Neto povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	32,956	26,744
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	114,732	87,988
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	29 147,688	114,732

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u Ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telačević

Glavni izvršni direktor

T. Telačević

Nataša Martinović

Izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška poslovanju

Nataša Martinović

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Prva banka Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Banka") je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici – registarski broj 4-0000732/54.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/3-2/2-01.

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i finansijskim derivatima;
- kastodi poslove;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14), i šaltera (19), (31. decembra 2017. godine): u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

Banka je na dan 31.12.2017 imala 100% vlasništvo u sledećim zavisnim društvima: Mikrofinansijska institucija Montenegro Investment Credit doo Podgorica, First Assset Management doo Podgorica, First Real Estate Management 1 doo Podgorica i First Real Estate Management 2 doo Podgorica.

Na dan 31. decembar 2017. godine Banka je imala 126 zaposlenih radnika i 104 radnika koja su preuzeta od Agencija za zapošljavanje: Montenegro staff 8 zaposlenih i Nice Job 96 zaposlenih.

Bankom upravljaju akcionari. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara i Odbor direktora koji imenuje Skupština akcionara.

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Funkcija</u>	<u>Ime i prezime</u>
Predsjednik	Dr. Neda Ivović
član	Zoran Đukanović
član	Milan Perović
član	Tarik Telačević
član	Đoko Krivokapić

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Tarik Telačević	Glavni izvršni direktor
G-da Nataša Martinović	Izvršna direktorica poslovnog područja upravljanja rizicima i podrška poslovanju
G-din Milorad Pavlek	Poslovno područje upravljanja poslovnim odnosom sa klijentima

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (Nastavak)

Članovi Odbora za reviziju Banke, na dan 31. decembra 2017. godine:

Ime i prezime	Funkcija
G-din Zoran Todorović	Predsjednik
G-din Veselin Vujošević	Član
G-din Zoran Jelić	Član

Na dan 31. decembra 2017. godine, Direktor Odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Goran Đukanović.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Interni revizor je Žana Kasalica.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Banka sastavlja finansijske iskaze (u daljem tekstu „finansijski iskazi“) u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list RCG“, br. 052/16 od 09.08.2017), i Zakonom o reviziji („Sl. list CG“, br.01/17) koji podrazumijevaju primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12 i 18/13).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva MSFI i MRS primjenljivih na dan 31. decembra 2017 godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore, Međunarodni računovodstveni standardi („MRS“) i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja („MSFI“) objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa (IFAC) dobio pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12, i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Banka je ove nekonsolidovane finansijske iskaze sastavila na osnovu i prema zahtjevima zakona i propisa Crne Gore, pri čemu su ulaganja u zavisna lica First Assets management d.o.o. Podgorica, First Real Estate Management 1 i First Real Estate Management 2, i Mikrofinansijska institucija Montenegro investment credit MFI d.o.o. Podgorica u kojima je Banka 100% vlasnik, u ovim finansijskim iskazima iskazana po nabavnoj vrijednosti koja se umanjuje za eventualno obezvređenje. Bolje razumijevanje finansijskog položaja i rezultata Društva se može dobiti uvidom u konsolidovane finansijske iskaze Banke.

Revidirani konsolidovani finansijski izvještaji i izvještaji o pokazateljima bankarske grupe sa stanjem na dan 31. decembra tekuće godine se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore u roku od 180 dana od datuma na koji se ovi izvještaji sastavljaju.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamata, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.3. Načelo stalnosti poslovanja

Banka je za potrebe sastavljanja finansijskih iskaza za 2017. godinu i za primjenu osnova za vrednovanje stavki primijenila koncept nastavka poslovanja. Menadžment Banke je procijenio da Banka ima resurse da nastavi poslovanje u doglednoj budućnosti.

Banka je u toku 2017. godine uložila značajne napore vezane za naplatu problematičnih potraživanja koja su za rezultat imala smanjenje NPL za EUR 9,76 miliona u odnosu na godinu dana ranije, kroz postupke restrukturiranja kredita, naplatu putem prodaje kolaterala, kao i nova sticanja nepokretne imovine koja je predstavljala kolateral za problematične plasmane.

Takodje, u 2017. godini Banka je prodala preko EUR 8 miliona stečene aktive i time onemogućila da ista bude odbitna stavka pri izracunu sopstvenih sredstava banke i koeficijenta solventnosti.

U svom tekućem poslovanju, a što je akcentirano i usvojenom Strategijom upravljanja NPL, Banka dominantno forsira rješavanje statusa problematičnih plasmana, a sa glavnim ciljem smanjenja nedostajućih rezervi u cilju održavanja adekvatnosti kapitala.

U cilju poboljšanja poslovnih performansi Banke i konkurentnosti Banke na bankarskom tržištu Crne Gore, Banka je u 2017. godini pružala bankarske usluge pod atraktivnijim uslovima, a preduzete su i značajne mjere koje su rezultirale smanjenju koncentracije depozita u 2017. godini, prije svega umanjem depozita najvećih deponenata, sa trendom koji se još značajnije nastavio u 2018. godini.

U toku 2017. godine Banka je održavala likvidnost znatno iznad propisanog minimuma. Dalje, Banka je kao jedan od ključnih poslovnih ciljeva za 2017. godinu definisala održavanje optimalne likvidnosti i smanjenje negativnog GAP-a. Takođe u cilju unapređenja sistema korporativnog upravljanja i efektivnosti sistema internih kontrola, Banka je u 2017. godini usvojila nove i revidirala značajan broj postojećih politika i procedura. Revidirala je Pravilnik o uspostavljanju i funkcionisanju sistema internih kontrola u Banci (Prilog uz Pravilnik sa konkretnim kontrolnim aktivnostima za svaki pojedinačni organizacioni dio Banke), plan nastavka funkcionisanja IT, kao i plan nastavka poslovanja poslovnih djelova Banke, a u februaru 2017. godine uspješno je sprovedeno testiranje plana nastavka poslovanja na rezervnoj IT lokaciji u Bijelom Polju i rezervnoj poslovnoj lokaciji u filijali u Nikšiću, čime su u potpunosti ispoštovani zahtjevi regulatora propisani Zakonom o bankama i Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama. Kao krajnji pozitivan efekat svih gore opisanih preduzetih mjera i aktivnosti, Banka je poslovnu 2017. godinu završila pozitivnim finansijskim rezultatom u iznosu od EUR 252 hiljada.

Uzimajući u obzir navedene aktivnosti, Rukovodstvo Banke veruje da su ispunjeni uslovi da Banka nastavi poslovanje u doglednoj budućnosti i u skladu sa tim sastavi finansijske iskaze u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamate, uključujući zateznu kamatu i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivnu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda i uslovima iz obligacionog odnosa koji su definisani ugovorom između Banke i klijenta.

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se na bazi obračuna metodom efektivne kamatne stope perioda u kome su ostvareni, a unaprijed obračunate kamate razgraničavaju se na period trajanja ugovorene obaveze.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada (Nastavak)

Prihodi od kamata obračunati su na plasmane komitentima, depozite kod drugih finansijskih institucija, investicionih hartija od vrijednosti, a rashodi od kamata obračunati su na finansijske obaveze po depozitima i pozajmicama.

Prihodi i rashodi po osnovu naknada i provizija priznaju se po načelu uzročnosti prihoda i rashoda. Prihodi od naknade za odobravanje kredita se knjiže kao odloženi prihodi, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklom vremenom korišćenja kredita od maja 2015. godine kada je Banka počela sa primjenom razgraničenja prihoda od naknada po kreditima i garancijama na period trajanja finansijskog instrumenta.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takode naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, posredničkih i drugih usluga Banke.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu važećem na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu važećem na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan.

3.3. Porezi i doprinosi

Porez na prihod

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica ("Sl. list CG", br. 80/04, 40/08, 86/09, 73/10, 14/12, 61/13, 55/16) stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Osnovicu poreza na dobit predstavlja oporeziva dobit, koja se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha, uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Za utvrđivanje oporezive dobiti priznaju se prihodi u iznosima utvrđenim bilansom uspjeha, u skladu sa Zakonom kojim se uređuje računovodstvo, izuzev prihoda i rashoda za koje je Zakonom o porezu na dobit pravnih lica propisan drukčiji način utvrđivanja.

Prihodi od dividendi i udjela u dobiti drugih pravnih lica, izuzimaju se iz poreske osnovice primaoca, ako je njihov isplatioc obveznik poreza po Zakonu o porezu na dobit pravnih lica.

Kapitalnim dobitkom smatra se prihod koji poreski obveznik ostvari prodajom, odnosno drugim prenosom uz naknadu zemljišta, građevinskih objekata, imovinskih prava, udjela u kapitalu i hartija od vrijednosti. Kapitalni dobitak predstavlja pozitivnu, dok kapitalni gubitak predstavlja negativnu razliku između prodajne cijene imovine i njene nabavne cijene usklađene na način predviđen ovim zakonom. Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitcima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitcima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.3. Porezi i doprinosi (Nastavak)

Porez na prihod (Nastavak)

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema različitim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospelostima do tri mjeseca.

3.5. Krediti

Kreditni su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana, umanjeno za otplaćenu glavnice i ispravku vrijednosti koja je zasnovana na procjeni konkretno identifikovanih rizika za pojedine plasmane i rizika za koje iskustvo ukazuje da su sadržani u kreditnom portfoliju. U procjeni navedenih rizika rukovodstvo Banke primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je objelodanjena u Napomeni 3.6.

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list Crne Gore“, 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) i internom politikom Banke, minimalno kvartalno Banka procjenjuje da li postoji objektivni dokaz obezvrjeđenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava. Smatra se da su finansijsko sredstvo, ili grupa sredstava, obezvrjeđeni samo ako postoje objektivni dokazi obezvrjeđenja koji proizilaze iz jednog ili više događaja nastalih nakon inicijalnog priznavanja sredstva i taj događaj (ili događaji) utiče na procijenjene buduće novčane tokove gotovine koji se pouzdano mogu procijeniti.

Objektivni dokazi da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe sredstava, uključuju:

- značajne finansijske teškoće emitenta ili dužnika;
- kršenje/nepoštovanje ugovora, kao što je neispunjenje obaveza ili kašnjenja u plaćanju kamate ili glavnice;
- izmjena inicijalno ugovorenih uslova otplate kredita (restrukturiranje);
- velika vjerovatnoća bankrota ili druge finansijske reorganizacije zajmoprimca i dr.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)

Na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list Crne Gore“, 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), krediti i druga aktiva izložena riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije:

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene,
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate,
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1 i C2 za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu,
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca, vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna i
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Iznos rezervacija za procijenjene gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezervacija za procijenjene gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% i 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

S obzirom da MRS 39 ne dozvoljava da se ne vrši dalji obračun kamate nakon obezvrjeđenja, prihodi od kamata nakon obezvrjeđenja se obračunavaju za svaku transakciju koja je obezvrjeđena zbog umanjenja vrijednosti, bez obzira da li je umanjenje vrijednosti procijenjeno na bazi individualne ili kolektivne procjene. Prihod od kamata po osnovu potraživanja koja se individualno procjenjuju generiše se iz promjene neto sadašnje vrijednosti obezvrjeđenih potraživanja.

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, Banka to potraživanje otpisuje i vodi ga, u visini dugovanog iznosa, u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Smatra se da su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, ako Banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknadena i da su, u skladu sa MRS/MSFI, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- za neobezbijeđeno potraživanje kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine ili ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- za obezbijeđeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Banka je u toku 2017. godine započela pripreme za prelazak na MSFI 9 standard koji će sa primjenom početi od 01. januara 2018. godine. Izrađena je metodologija u saradnji sa konsultantskom kućom i odrađeno je nekoliko paralelnih obračuna kao i projekcija uticaja na kapital Banke.

U poređenju sa MRS 39, MSFI 9 uvodi novi model za klasifikaciju finansijskih instrumenata.

Standard MSFI 9 definiše uslove pod kojima finansijsko sredstvo može biti vrednovano po amortizovanoj vrijednosti, odnosno postoje dva testa koja bi trebalo da budu ispunjena – test poslovnog modela i test karakteristika datog sredstva, šta za posljedicu ima da se mijenja način mjerenja i iskazivanja mnogih finansijskih instrumenata u zavisnosti od njihove namjene i prirode.

U skladu sa MSFI 9 sva finansijska sredstva se klasifikuju u dve grupe:

- dužnička finansijska sredstva (debt financial assets), odnosno sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i
- vlasnička sredstva (equity financial assets) za čije se vrednovanje koristi fer vrijednost.

Banka treba da prizna finansijsko sredstvo ili finansijsku obavezu u svom izveštaju o finansijskoj poziciji samo onda kada ono postane jedna od ugovornih strana u instrumentu.

Inicijalno vrednovanje svih finansijskih sredstava se vrši po fer vrijednosti. Za finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat, fer vrijednosti sadrži transakcione troškove.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)

Naknadno vrednovanje finansijskih sredstava vrši se po:

- amortizovanoj vrijednosti,
- fer vrijednosti, i to:
- finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz bilans uspeha i
- finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

Klasifikacija na navedene kategorije se vrši polazeći od kriterijuma:

- način na koji se upravlja finansijskim sredstvima (business model koji odražava ciljeve koje menadžment želi ostvariti posjedovanjem datih finansijskih sredstava) i
- karakteristike ugovorenog novčanog toka datog finansijskog sredstva (novčani tokovi mogu biti takvi da ih čine samo prilivi po osnovu glavnice i kamata na neotplaćeni iznos glavnice, ali visina ugovorenih tokova gotovine može varirati u zavisnosti od drugih faktora, koji nemaju karakteristike kamate, kao što su tržišne cijene i dr.).

U slučaju poslovnog modela koji podrazumjeva da se finansijska sredstva drže radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine i ako ugovorene tokove gotovine čine prilivi po osnovu naplate glavnice i kamate, koja odražava vremensku vrijednost i kreditni rizik povezan sa neotplaćenom glavnicom, takva finansijska sredstva se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti.

Po fer vrijednosti kroz bilans uspeha naknadno se vrednuju i finansijska sredstva koja su vlasnički instrumenti:

- koji se drže radi trgovanja,
- derivati i
- ulaganja u nekotirane vlasničke instrumente.

Finansijska sredstva koja su vlasnički instrument, a za koje postoji namjera da se drže u dužem periodu, naknadno se vrednuju kao finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

Pri naknadnom procjenjivanju ovakve imovine promene fer vrijednosti ne tangiraju rezultat, već preko ostalog ukupnog rezultata kapitala.

Testiranje na obezvređenje se vrši samo za finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

MSFI 9 uvodi novi model za priznavanje gubitaka po osnovu umanjenja vrijednosti sredstava - Model očekivanih kreditnih gubitaka, u odnosu na Model nastalih kreditnih gubitaka prema MRS 39.

Model očekivanih kreditnih gubitaka, koji se odnosi na finansijska sredstva vrednovana po amortizovanoj vrijednosti, zahtjeva računovodstveno obuhvatanje očekivanih kreditnih gubitaka i promjene u navedenim očekivanim kreditnim gubicima na svaki datum izveštavanja na način da odrazi promjene u kreditnom riziku od početnog priznavanja. Drugim rečima, više nije neophodno da se kreditni događaj desi da bi se priznao kreditni gubitak - obezvređenje.

U slučaju da su ispunjeni kriterijumi, odnosno da je identifikovano značajno povećanje rizika, očekivani gubici za period od 12 mjeseci, zamjenjuju se očekivanim gubicima do dospeljeća sredstva, odnosno za cio period trajanja instrumenta.

Banka obračunava na svaki datum izveštavanja ispravku vrijednosti u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka, ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja, ili postoji identifikovan objektivni dokaz obezvređenja (finansijska sredstva u Nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u Nivou 1).

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)

Za potrebe obračuna ispravke vrijednosti očekivani dvanaestomesečni kreditni gubici su dio očekivanih kreditnih gubitaka tokom roka trajanja i predstavljaju manjkove gotovine tokom roka trajanja koji će rezultirati ako se dogodi neizvršenje u roku od 12 mjeseci nakon datuma izveštavanja (ili kraći period, ako je očekivani rok trajanja finansijskog instrumenta kraći od 12 meseci), ponderisani vjerovatnoćom nastanka takvog neizvršenja.

U svakom izveštajnom periodu, odnosno u momentu procjene očekivanih kreditnih gubitaka za potrebe obračuna ispravke vrijednosti, Banka procjenjuje za sve finansijske instrumente pojedinačno (na nivou pojedinačne partije) da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

Kao kriterijume za značajno uvećanje kreditnog rizika Banka definiše materijalno značajno kašnjenje duže od 30 dana, gde se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500 a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100 i smrt klijenta (kod fizičkih lica).

Default, odnosno status neizmirenja obaveza je definisan na način da je konzistentan sa drugim internim procedurama za upravljanje kreditnim rizikom i uključuje sljedeće indikatore: materijalno značajno kašnjenje duže od 90 dana, gde se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500 a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100, brisanje dužnika iz registra privrednih subjekata, stečaj ili likvidaciji iz registra privr.subjekata i druge informacije koje ukazuju na probleme u poslovanju ili mogu uticati na nemogućnost servisiranja duga.

Generalni pristup Banke za obračun očekivanih kreditnih gubitaka za cio period trajanja finansijskog instrumenta se može prikazati sledećom formulom:

$$ECL = \sum_{t=1}^T (EAD_t * MPD_t * LGD_t * DF_t)$$

- ECL - Expected credit loss (očekivani kreditni gubitak)
- EAD - Exposure at default (izloženost u trenutku default-a)
- MPD - Marginal Probability of default (marginalna vjerovatnoća default-a)
- LGD - Loss given default (gubitak u slučaju default-a klijenta)
- DF - EIR based discount factor (diskontni faktor zasnovan na EKS)

Na ovaj način obračunati očekivani kreditni gubici za cio period trajanja finansijskog instrumenta predstavljaju gubitke koje Banka priznaje za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u Nivou 2, dok najviše jednogodišnja porcija ovako obračunatih kreditnih gubitaka, predstavlja očekivani kreditni gubitak koji se priznaje za finansijske instrumente u nivou 1.

EAD, odnosno izloženost u slučaju statusa default-a predstavlja procjenu knjigovodstvene vrijednosti u skladu sa MSFI 9 u momentu default-a, uzimajući u obzir profil ugovorenih novčanih tokova kao i moguća dodatna povlačenja iz odobrenih linija pre momentu default-a.

Banka u razvoju PD parametara koji se koriste za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u skladu sa ovom Metodologijom, radi usaglašenosti sa zahtjevima MSFI 9 primjenjuje sledeća prilagodavanja:

Prilagodavanje u vremenu („Point-in-time“);

- Uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking)

Pristup Banke za izradu višegodišnjih PD-eva su generalno zasnovani na pristupu zasnovanom na tranzicionim matricama i uvažavaju potrebna prilagodavanja u vremenu („Point in time“) i uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking), kako bi se obezbjedila uskladenost sa zahtjevima MSFI 9.

Generalni metodološki pristup sastoji se iz sljedećih koraka:

- A. Procjena istorijskih stopa default-a (DR),
- B. Procjena 12-mjesečnog portfolio PD zasnovanog na tranzicionim matricama,
- C. Razvoj regresionog modela koji odražava uticaj kretanja makroekonomskih varijabli na kretanje default rate-ova,
- D. Procjena stope defaulta za naredne periode na osnovu pouzdanog makroekonomskog modela,
- E. Obračun PIT („Point-in-time“) PD-eva i prilagodavanje TTC migracione matrice u PIT

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)**

Parametar Loss given default, odnosno LGD predstavlja procjenu gubitka kod pojedinačnog finansijskog instrumenta, pod pretpostavkom dešavanja default-a, odnosno statusa neizmirenja obaveza.

U svojoj procjeni kreditnih gubitaka odmjerenih u skladu sa Metodologijom i MSFI 9, Banka želi da odrazi mogućnost naplate novčanih tokova kako iz redovnih novčanih tokova, ali i kolaterala i drugih sredstava obezbjeđenja, koji su direktno povezani sa finansijskim instrumentom.

U tom smislu, Banka primjenjuje generalno koncept odvojenog LGDsecured i LGDunsecured u zavisnosti od stepena obezbjeđenosti pojedinačnog plasmana.

Procenjen efekat prve primene je negativan i iznosi EUR 1,004 hiljade i podeljen je po kategorijama kako je prikazano:

Gotovina	EUR 3 hiljade
HOV	EUR 11 hiljada
Kreditni bankama	EUR 14 hiljada
Kreditni klijentima	EUR 926 hiljada
Ostalo	EUR 11 hiljada
Vanbilans	EUR 39 hiljada

Prethodnom Metodologijom za obračun ispravke vrijednosti u skladu sa MRS 39, Banka je vršila obezvređenje kamate i ispravka kamate se obračunavala na iznos kamate umanjen za iznos obezvređene kamate. U skladu sa MSFI 9 i usvojenom Metodologijom, na kojoj je banka angažovala konsultanta promijenjen je pristup. Novom Metodologijom definisano je da se ne vrši obezvređenje kamate, već se ispravka kamate računa na bruto vrijednost potraživanja, tako da je ovo imalo pozitivan efekat od EUR 1,601 hiljadu na konto 3008, a negativan na uvećanje ispravke vrijednosti po kamati i na uvećanje nedostajućih rezervi.

Navedeni procjenjeni iznos efekata prve primjene MSFI 9 predstavlja rezultat obračuna očekivanog kreditnog gubitka na dan 31. decembra 2017. godine. Banka ne očekuje značajne izmjene navedenog iznosa, nakon sprovedenog knjiženja, osim iz eventualnih tehničkih razloga, gdje se u svakom slučaju ne očekuju materijalno značajne razlike. Rukovodstvo Banke smatra da prva primjena MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine ne može uticati na pad racija adekvatnosti kapitala s obzirom na to da je Centralna banka Crne Gore predvidela da se u osnovne elemente sopstvenih sredstava banke uključuje iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9. Ovaj iznos se utvrđuje u periodu od 2018. do zaključno sa 2022. godinom tako što se ukupni iznos negativnih efekata umanjuje za:

- 1) 5%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2018. godini;
- 2) 15%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2019. godini;
- 3) 30%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2020. godini;
- 4) 50%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2021. godini;
- 5) 75%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2022. godini.

3.7. Investicije u zavisna preduzeća

Ulaganja u vlasničke finansijske instrumente, koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, priznaju se u iznosu ulaganja, umanjenom za eventualnu ispravku vrijednosti koja odražava smanjenje vrijednosti usljed nastalih gubitaka u poslovanju pravnog lica.

Ulaganje u kapital zavisnih društava se iskazuje po istorijskom trošku ulaganja.

3.8. Finansijska Sredstva koja se drže za trgovanje

Hartije od vrijednosti kojima se trguje predstavljaju hartije od vrijednosti koje se drže radi ostvarivanja dobiti po osnovu trgovanja u kratkom vremenskom roku. Hartije od vrijednosti kojima se trguje inicijalno se iskazuju po nabavnoj vrijednosti, a na dan bilansa po tržišnoj vrijednosti. Svi realizovani i nerealizovani dobiti po osnovu prodaje, odnosno promjene tržišne vrijednosti ovih hartija od vrijednosti se priznaju u korist prihoda, odnosno na teret rashoda.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.9. Investicione hartije od vrijednosti****3.9.1. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja**

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja predstavljaju hartije od vrijednosti za koje postoji namjera i mogućnost držanja do isteka roka dospelja. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja se inicijalno evidentiraju po nabavnoj vrijednosti. Na dan bilansa stanja hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti uz umanjenje za rezervisanje za potencijalne gubitke.

3.9.2. Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Hartije od vrijednosti koje su namijenjene da se drže na neodređeni vremenski period, a koje mogu biti prodane usled potrebe za obezbjeđenjem likvidnosti ili izmjena u kamatnim stopama ili cijeni kapitala, klasifikuju se kao "hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju".

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju, se iskazuju po fer vrijednosti, odmjerenom na osnovu kotiranih cijena na aktivnom tržištu (cijene dobijene sa berze ili drugog priznatog finansijskog tržišta, od dilera, brokera, industrijske grupe, službe za određivanje cijena, regulatorne agencije), a ukoliko ne postoji aktivno tržište na osnovu fer vrijednosti odmjerenih tehnikama procjene.

Nerealizovani dobiti i gubici po osnovu hartija raspoloživih za prodaju, evidentiraju se u okviru kapitala, osim za troškove od umanjenja vrijednosti, sve dok ta hartija od vrijednosti ne prestane da se priznaje, odnosno dok se ne proda, naplati ili na drugi način realizuje, ili dok ta hartija od vrijednosti nije obezvrjeđena.

Kada se hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju otuđe, ili kada im se umanjí vrijednost, kumulirane korekcije fer vrijednosti priznate u okviru kapitala evidentiraju se u bilansu uspjeha.

3.10. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja.

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme u tekućem i prethodnom obračunskom periodu je sljedeći:

Građevinski objekti	2.00%
Računari i prateća oprema	33.33%
Kancelarijski namještaj	15.00%-16.66%
Motorna vozila	15.00%
Bankomati	12.50%
Ostala oprema	15.00%

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala. Nije bilo promjena korisnog vijeka trajanja nekretnina, postrojenja i opreme u odnosu na prethodnu godinu.

3.11. Nematerijalna sredstva

Stecene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti i eventualne troškove obezvrjeđenja. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33.33%, 50%, 100% , kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 3 godine. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33.33% kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.12. Stečena aktiva

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG“, br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17) ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od iznosa osnovnog kapitala banke. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa osnovnog kapitala, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos osnovnog kapitala, banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju osnovnog kapitala banke;
- 2) nakon umanjenja osnovnog kapitala banke, izvršenog u skladu sa tačkom 1), nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventosti banke prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 1) 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 2) 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 3) 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 4) 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

Rukovodstvo Banke nije evidentiralo efekte po osnovu izvršene procjene vrijednosti stečene aktive, obzirom da je procijenjena vrijednost svih stavki stečene aktive veća od prikazane vrijednosti u finansijskim izvještajima Banke i shodno tome, Rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost stečene aktive sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine nije precijenjena.

3.13. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju kada:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- kada je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava;
- kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha.

Banka ne priznaje rezervisanje po osnovu potencijalnih obaveza dok ne potvrdi da li ima sadašnju obavezu koja može da dovede do odliva resursa koji predstavljaju ekonomske koristi ili ako pouzdana procjena ne može da se napravi, te se u tom slučaju objelodanjuje.

3.14. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca, u iznosima koji se obračunavaju primjenom zakonom propisanih stopa. Banka ima zakonsku obavezu da izvrši obustavu obračunatih doprinosa iz bruto zarada zaposlenih, i da za njihov račun izvrši prenos obustavljenih sredstava u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U finansijskim iskazima Banke na dan 31. decembra 2017. godine, izvršeno je rezervisanje, obračunato od strane nezavisnog ovlaštenog aktuara. Pomenute obaveze se vrednuju po sadašnjoj vrijednosti budućih odliva gotovine, uzimajući u obzir buduće povećanje zarada koje se raspodjeljuje na minuli i budući radni staž u skladu sa planom nadoknada. Svi aktuarski dobiti i gubici koji proističu iz promjena pretpostavki i iskustvenih korekcija priznaju se odmah u bilansu uspjeha.

Obračun rezervisanja za otpremnine su u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke, međunarodnim računovodstvenim standardom (MRS 19) i drugim važećim propisima.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.14. Beneficije zaposlenih (Nastavak)**

Rizik smrtnosti ugrađen je u tehničke osnove koje su sačinjene na osnovu mortalitetnih tablica (izravnatih vjerovatnoća doživljenja i smrtnosti) na osnovu popisa stanovništva 1980-1982. godine i one su sada u opštoj primjeni u Crnoj Gori u poslovima osiguranja života, penzijskog osiguranja i sl.

Aktuarske pretpostavke sastoje se od:

1. Granice za odlazak u starosnu penziju	Član 17, 197đ i 198a Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
2. Tablice smrtnosti	Crna Gora, 2012. godina
3. Iznos otpremnine pri odlasku u penziju u momentu rezervisanja	
4. Diskontna godišnja stopa	4% kao adekvatna stopa u skladu sa MRS 19, što predstavlja dugoročnu stopu prinosa na visokokvalitetne dužničke hartije od vrijednosti, obveznice Crne Gore
5. Rast zarada	
6. Godišnja fluktuacija zaposlenih	1%
7. Način priznavanja aktuarskih dobitaka/gubitaka	U cjelini u periodu u kome nastaju
8. Poreski aspekt	Rezervacija za otpremnine pri odlasku u penziju iznad zakonskog maksimuma od EUR 1,000 obuhvata 9% poreza

Ocjena sadašnje vrijednosti otpremnine radi se individualnom ocjenom za svakog zaposlenog radnika, uvažavajući kriterijume u navedenim aktuarskim pretpostavkama.

Vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine pri odlasku u penziju urađena je u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke.

3.15. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji Međunarodnog računovodstvenog standarda 24 – "Objelodanjivanje povezanih strana", povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno s drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nijesu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;
- fizička lica koja direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlašćenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva, odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti. U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

4.1. Upravljanje rizicima

Banka je uspostavila sveobuhvatni sistem upravljanja rizicima koji obuhvata definisanu strategiju za upravljanje rizicima, usvojene politike i procese za upravljanje rizicima, definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima, efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije, procedure za nepredviđene situacije, stresno testiranje. Banka je u svom poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik.

Strategija upravljanja rizicima sadrži: pregled, ciljeve i kriterijume svih rizika kojima je Banka izložena ili može da bude izložena. Procedure za upravljanje rizicima su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Procedure za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama. Sektor za upravljanje rizicima je odgovoran za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima i usaglašenost sa procedurama za upravljanje rizicima i definisanim limitima o čemu se mjesečno izvještava Odbor direktora. Banka takođe primjenjuje međunarodno priznate standarde, prati najave i izmjene u zakonskoj regulativi i analizira uticaj rizika kako bi blagovremeno uskladila svoje poslovanje sa propisima. Banka testira osjetljivost Banke na pojedine vrste rizika i na zbirnoj osnovi, korišćenjem više vrsta stress scenarija. Pod stress scenario podrazumijevaju se pretpostavke o promjenama tržišnih i drugih faktora koje mogu imati značajan materijalni uticaj na poslovanje Banke.

4.2. Kreditni rizik

U skladu sa internom definicijom, formulisanom u Metodologiji procesa identifikovanja i ocjena značaja (materijalnosti) rizika Banke i katalogu rizika Banke, kreditni rizik (rizik neispunjenja obaveza), koji je uključen u Stub 1, predstavlja rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled nemogućnosti klijenta da ispunjava obaveze prema Banci po osnovu odobrenih kredita ili drugih oblika plasmana ili potencijalnih potraživanja (vanbilansne pozicije). Nemogućnost ispunjavanja obaveza uključuje kašnjenje u plaćanju, restrukturiranje plasmana ili bankrot/stečaj klijenta. Kreditni rizik zapravo predstavlja rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled neizvršenja obaveza dužnika prema Banci. Kreditni rizik banke uslovljen je kreditnom sposobnošću dužnika, njegovom urednošću u izvršavanju obaveza prema Banci, kao i kvalitetom instrumenata obezbjeđenja potraživanja Banke.

Banka je izložena kreditnom riziku po svim stavkama bilansne aktive po osnovu kojih je Banka izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika i vanbilansnim stavkama koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke, kao što su:

- Krediti i potraživanja od banaka (uključujući sredstva kod banaka, kamate i naknade);
- Krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (dužničke i vlasničke hartije od vrijednosti koje se ne uključuju u trgovačku knjigu, ili su uključene u trgovačku knjigu ali za njih banka ne izračunava potreban kapital za tržišne rizike u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka);
- Investicione hartije od vrijednosti (hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca, kao i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju);
- Učešća u kapitalu drugih pravnih lica, izuzimajući učešća u kapitalu koja, u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka, predstavljaju odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke;
- Izdate garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi).

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

Elementi sistema upravljanja kreditnim rizikom u Banci

Ključni elementi implementiranog sistema upravljanja kreditnim rizikom Banke su:

1. Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke
2. Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika
3. Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku

Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke.

U skladu sa interno razvijenim Metodologijama za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica, Banka potencijalnim klijentima dodjeljuje interni rejting i ocjenjuje kreditnu sposobnost, a na bazi prethodno izvršene detaljne analize finansijskog položaja dužnika, ostvarenih rezultata i pokazatelja poslovanja u tekućem i prethodnom periodu, kreditne istorije klijenta, tržišnog položaja klijenta, adekvatnosti kolaterala i njegove utrivosti, kao pokrivenost plasmana kolateralom i procjene stabilnosti i adekvatnosti izvora za vraćanje plasmana. Izvršena ocjena kreditne sposobnosti, kao i usklađenost zahtjeva za odobrenje plasmana sa Strategijom i politikama Banke, predstavljaju osnov za donošenje/prijedlog odluke o odobrenju ili odbijanju zahtjeva klijenta. U postupku odobravanja kredita Banka prvenstveno uzima u obzir hipoteke na stambenim odnosno poslovnim nepokretnostima adekvatne vrijednosti. Dalje, na bazi generalne prakse kreditno rizični plasmani se prioritarno odobravaju: malim i srednjim privrednim društvima koji pretežno dio poslovanja obavljaju preko Banke, preduzetnicima i drugim licima koja samostalno obavljaju privrednu djelatnost pretežno u okviru sistema Banke, pravnim licima koja su visoko profitabilna, imaju brz obrt kapitala i kraće rokove povraćaja sredstava, klijentima koji imaju kontinuirano pozitivno i održivo poslovanje, javnom sektoru i rezidentnim fizičkim licima, koja ostvaruju primanja preko Banke.

Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika

U cilju diversifikacije kreditne aktivnosti, Banka uspostavlja različite limite na nivou klijenata, grupa (povezanih) klijenata, za pojedine industrije (djelatnosti), geografske regije i specifične proizvode Banke.

Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku.

Praćenje, mjerenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku se vrši na nivou pojedinačnih izloženosti i čitavog portfolia od strane različitih organizacionih djelova Banke.

Banka na mjesečnoj i kvartalnoj osnovi, a po potrebi i češće, vrši ocjenu rizika i analizu kreditnog rizika o čemu izvještava ALCO i Odbor direktora Banke minimum na mjesečnom nivou. Analiza i kontrola izloženosti Banke kreditnom riziku, vrši se na bazi praćenja ključnih informacija koje kao minimum podrazumijevaju:

- strukturu ukupne izloženosti Banke na stavke aktive i vanbilansa;
- koncentraciju izloženosti;
- praćenje limita u poslovanju u dijelu kreditnog rizika;
- strukturu kredita po ročnosti i djelatnosti;
- analizu klijenata čiji su KRP svrstani u lošu aktivu;
- pregled najvećih dužnika po stavkama aktive i vanbilansa;
- izloženosti prema akcionarima i licima povezanim sa Bankom;
- velike izloženosti Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica;
- pregled novoodobrenih i restrukturiranih kredita;
- raspored bilansnih i vanbilansnih stavki i rezervacija po kategorijama rizika;
- naplatu kredita u periodu.

Banka na mjesečnoj osnovi vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije za procijenjene gubitke primjenjujući procenete definisane Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka najmanje tromjesečno procjenjuje kvalitet aktive, utvrđuje da li postoji objektivni dokaz o obezvrjeđenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i obračunava adekvatni iznos tog obezvrjeđenja, odnosno vjerovatnog gubitka. Banka vrši procjenu obezvrjeđenja na dva nivoa: individualnom i kolektivnom. Banka vrši individualnu procjenu ispravke vrijednosti za pojedinačno značajnu transakciju, ukoliko postoje objektivni dokazi obezvrjeđenja. Izloženost se smatra značajnom kada ukupna bruto izloženost prema neizmirenom iznosu transakcije iznosi EUR 50 hiljada ili više.

Nivo obezvrjeđenja plasmana se utvrđuje na osnovu projektovanih novčanih tokova koji će biti naplaćeni po osnovu ugovora sa klijentom, uzimajući u obzir istorijske podatke kreditne sposobnosti klijenta, uz razumijevanje postojećih i budućih poslovnih planova klijenta, ostvarivu vrijednost kolaterala, vremenske rokove za realizaciju kolaterala i drugo. Upoređivanjem sadašnje vrijednosti očekivanih novčanih tokova sa nominalnom vrijednošću potraživanja utvrđuje se nivo obezvrjeđenja plasmana.

Banka vrši procjenu obezvrjeđenja na kolektivnoj osnovi za potraživanja:

- 1) za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvrjeđivanju, odnosno ako procjenom na pojedinačnoj osnovi nije utvrđen iznos obezvrjeđivanja bilansne aktive, odnosno iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki;
- 2) koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja.

Prilikom kolektivne procjene obezvrjeđenja odvojeno se analiziraju homogene grupe kredita (buckets), koje predstavljaju krediti i plasmani sa sličnim karakteristikama i rizičnim profilom. Kolektivno obezvrjeđenje se vrši na osnovu migracionih matrica. Banka izračunava migracionu matricu na bazi istorijskih kretanja izloženosti, odnosno posmatranog portfolia između bucket-a za posljednje 3 godine, odnosno 36 mjeseci, kako bi se obezbijedilo da je obuhvaćen cijeli ekonomski ciklus i da su izračunati realni procenti ispravke vrijednosti, na osnovu % vjerovatnoće nastupanja statusa neizmirenja obaveza (PD) i % gubitka usled nastupanja statusa neizmirenja obaveza (LGD) za svaku grupu potraživanja (proizvoda).

Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

Aktiva	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Kredit i potraživanja od banaka	7,054	7,089
Kredit i potraživanja od klijenata	204,599	189,945
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,745	5,754
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	21,474	12,466
Investicije u zavisna preduzeća	7,910	4,506
Ostale stavke aktive u aktivi na koje se izdvajaju rezervacije	2,347	2,443
Ukupna aktiva	249,129	222,203
Vanbilansne stavke		
Plative garancije privrednim društvima	22,538	20,103
Činidbene garancije privrednim društvima	43,268	46,398
Neopozive obaveze za davanje kredita	13,190	7,331
Akreditivi	422	2,642
Ukupno vanbilans	79,418	76,474
Ukupna izloženost kreditnom riziku	328,547	298,677

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

Izloženost kreditnom riziku se djelimično kontrolise pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica.

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama, potraživanjima i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlaštenja;
- administrativne zabrane;
- žiranti;
- polise osiguranja i
- garancije

4.2.1. Krediti i plasmani

Kreditni i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

	Nedospjeli grupno neobezvrije- deni	Dospjeli a grupno neobezvrije- deni	Grupno obezvrije- deni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	U hiljadama eura	
								Ukupna ispravka	Ukupno neto
31. decembar 2017. godine									
Stambeni krediti	5,209	2,006	6,765	1,887	15,867	464	364	828	15,039
Gotovinski - nenamjenski	4,556	1,410	29,975	2,640	38,581	1,171	1,113	2,284	36,297
Ostali namjenski kreditni	2,665	1,124	10,309	1,113	15,211	183	359	542	14,669
Kreditne kartice	(3)	2	2,944	79	3,022	79	1,739	1,818	1,204
Prekoračenje po tekućim računima	247	25	2,229	-	2,501	-	350	350	2,151
Kreditni privredi	25,408	27,156	32,376	14,153	99,093	4,403	940	5,343	93,750
Kreditni Vladi i opštinama	18,750	-	-	-	18,750	-	-	-	18,750
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	3,121	-	3,121	-	31	31	3,090
Faktoring i forfeting	18,493	900	-	-	19,393	-	-	-	19,393
Vremenska razgraničenja	259	-	-	-	259	-	3	3	256
Kreditni i potraživanja od klijenata	75,584	32,623	87,719	19,872	215,798	6,300	4,899	11,199	204,599
Kreditni i plasmani dati bankama	7,054	-	-	-	7,054	-	-	-	7,054
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,745	-	-	-	5,745	-	-	-	5,745
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	21,474	-	-	-	21,474	-	-	-	21,474
Investicije u zavisna preduzeća	7,910	-	-	-	7,910	-	-	-	7,910
Ostale stavke aktive u aktivu na koje se izdvajaju rezervacije	2,347	-	-	-	2,347	-	-	-	2,347
Ukupno bilans	120,114	32,623	87,719	19,872	260,328	6,300	4,899	11,199	249,129
Ukupno vanbilans	79,418	-	-	-	79,419	-	-	-	79,419

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

U hiljadama eura

	Nedospjeli grupno neobe- zvrijedni	Dospjeli a grupno neobe- zvrijedni	Grupno obezvrije- deni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka	Ukupno neto
31. decembar 2016. godine									
Stambeni krediti	5,559	3,195	8,227	1,790	18,771	502	313	815	17,956
Gotovinski - nenamjenski	4,952	2,565	28,080	3,237	38,834	1,319	1,215	2,534	36,300
Ostali namjenski krediti	1,948	1,626	5,558	1,053	10,185	171	327	498	9,687
Kreditne kartice	-	3	3,205	79	3,287	79	1,827	1,906	1,381
Prekoračenje po tekućim računima	243	43	2,376	-	2,662	-	304	304	2,358
Kreditni privredi	28,554	24,803	30,268	15,539	99,164	5,731	993	6,724	92,440
Kreditni Vladi i opštinama	-	6,008	-	-	6,008	-	-	-	6,008
Kreditni finansijskim institucijama	250	-	2,762	-	3,012	-	51	51	2,961
Faktoring i forfeting	20,383	48	-	-	20,431	-	-	-	20,431
Vremenska razgraničenja	426	-	-	-	426	-	3	3	423
Kreditni i potraživanja od klijenata	62,315	38,291	80,476	21,698	202,780	7,802	5,033	12,835	189,945
Kreditni i plasmani dati bankama	7,089	-	-	-	7,089	-	-	-	7,089
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,754	-	-	-	5,754	-	-	-	5,754
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	12,466	-	-	-	12,466	-	-	-	12,466
Investicije u zavisna preduzeća	4,506	-	-	-	4,506	-	-	-	4,506
Ostale stavke aktive u aktivi na koje se izdvajaju rezervacije	2,443	-	-	-	2,443	-	-	-	2,443
Ukupno bilans	94,573	38,291	80,476	21,698	235,038	7,802	5,033	12,835	222,203
Ukupno vanbilans	76,474	-	-	-	76,474	-	-	-	76,474

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

a) Dospjeli, ali grupno neobezvrijedeni krediti i plasmani

Dospjeli neobezvrijedjeni

	do 30 dana kašnjenje	od 31 do 60 dana kašnjenje	od 61 do 90 dana kašnjenje	od 91 do 180 dana kašnjenje	od 181 do 365 dana kašnjenje	od 1 do 5 godina kašnjenje	U hiljadama eura
							Ukupno
31. decembar 2017. godine							
Stambeni krediti	1,122	415	95	202	172	-	2,006
Gotovinski - nenamjenski	619	231	436	34	90	-	1,410
Ostali namjenski krediti	591	362	6	122	43	-	1,124
Kreditne kartice	-	-	-	-	1	1	2
Prekoračenje po tekućim računima	22	2	1	-	-	-	25
Kreditni privredi	23,374	1,742	198	1,560	281	1	27,156
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	900	-	-	-	-	-	900
Ukupno	26,628	2,752	736	1,918	587	2	32,623

Dospjeli neobezvrijedjeni

	do 30 dana kašnjenje	od 31 do 60 dana kašnjenje	od 61 do 90 dana kašnjenje	od 91 do 180 dana kašnjenje	od 181 do 365 dana kašnjenje	od 1 do 5 godina kašnjenje	U hiljadama eura
							Ukupno
31. decembar 2016. godine							
Stambeni krediti	1,501	780	198	349	256	111	3,195
Gotovinski - nenamjenski	825	340	79	81	630	610	2,565
Ostali namjenski krediti	430	102	117	75	676	226	1,626
Kreditne kartice	1	-	-	-	1	1	3
Prekoračenje po tekućim računima	37	2	3	-	-	1	43
Kreditni privredi	16,147	4,307	331	1,811	2,206	1	24,803
Kreditni Vladi i opštinama	6,008	-	-	-	-	-	6,008
Factoring i forfeting	48	-	-	-	-	-	48
Ukupno	24,997	5,531	728	2,316	3,769	950	38,291

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani

Restrukturiranje se vrši samo u slučajevima problematičnih plasmana. Pod problematičnim plasmanima se smatraju oni plasmani kod kojih:

- klijenti kasne u izvršenju ugovorne obaveze duže od 90 dana;
- su prepoznati poremećaji i problemi u kreditnoj sposobnosti klijenta (fizička lica), odnosno finansijskom položaju klijenta (pravna lica), koji nesumnjivo ukazuju na izvjesno buduće kašnjenje.

Pregled restrukturiranih kredita u toku godine i načina restrukturiranja.

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Produženje roka otplate za glavnicu ili kamatu	6,854	6,929
Smanjenje kamatne stope na odobreni kredit	19	41
Kapitalizovanje kamate po kreditu odobrenom dužniku	6,243	6,757
Zamjena postojećeg ili postojećih kredita novim kreditom	12,342	14,948
Ostale slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika	10,784	15,064
Ukupno	36,242	43,739

c) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama eura				
	Crna Gora	Evropska Unija	SAD i Kanada	Ostalo	Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka	263	6,790	-	1	7,054
Kredit i potraživanja od klijenata	184,895	18,888	-	816	204,599
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,745				5,745
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	21,474	-	-	-	21,474
Investicije u zavisna preduzeća	7,910	-	-	-	7,910
Ostale stavke aktive u aktivima na koje se izdvajaju rezervacije	2,347				2,347
31. decembar 2017. godine	222,634	25,678	-	817	249,129
31. decembar 2016. godine	193,975	27,470	-	758	222,203

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

c) Geografska koncentracija (Nastavak)

Banka mjeri izloženost riziku zemlje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika Banke. Izloženost Banke riziku zemlje mjeri se na osnovu pojedinačnog plasmana, određenog aktom, koji podrazumijeva kontrolu rejtinga zemlje dužnika, vodeći računa o političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u zemlji dužnika.

Banka sve zemlje dužnika rangira u sljedeće kategorije rizičnosti:

- 1) nerizične zemlje;
- 2) zemlje niskog rizika;
- 3) zemlje srednjeg rizika;
- 4) zemlje visokog rizika.

Rangiranje zemalja dužnika služi Banci za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik zemlje i za limitiranje izloženosti banke prema pojedinim zemljama dužnika, grupama zemalja ili regionima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

d) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Kreditni plasman klijentim;	Kreditni i plasmani bankama	Hartije od vrijednost raspoloživi za prodaju	Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	Investicije u zavisna preduzeća	U hiljadama EUR	
						Ostale stavke aktive u aktivi na koje se izdvajaju rezervacije	Ukupno
31. decembar 2017. godine							
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.540	-	-	-	-	-	4.540
Vađenje rude i kamena	3.207	-	-	-	-	-	3.207
Prerađivačka industrija	14.923	-	1	-	-	-	14.924
Snabdijevanje električnom energijom	82	-	-	-	-	-	82
Snabdijevanje vodom	791	-	-	-	-	-	791
Građevinarstvo	25.488	-	-	-	-	-	25.488
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	26.192	-	7	-	-	-	26.199
Saobraćaj i skladištenje	1.413	-	-	-	-	-	1.413
Usluge pružanja smještaja i ishrane	6.900	-	-	-	-	-	6.900
Informisanje i komunikacije	834	-	-	-	-	-	834
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3.100	7.054	158	-	904	-	11.216
Poslovanje nekretninama	762	-	-	-	7.006	2.347	10.115
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	3.428	-	-	-	-	-	3.428
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	19.650	-	5.579	21.474	-	-	46.703
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.249	-	-	-	-	-	1.249
Obrazovanje	81	-	-	-	-	-	81
Zdravstvo i socijalna zaštita	243	-	-	-	-	-	243
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	325	-	-	-	-	-	325
Ostale uslužne djelatnosti	260	-	-	-	-	-	260
Fizička lica - rezidenti	67.013	-	-	-	-	-	67.013
Nerezidenti	19.355	-	-	-	-	-	19.355
Ukupno	199.836	7.054	5.745	21.474	7.910	2.347	244.366
Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	4.507	-	-	-	-	-	4.507
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	256	-	-	-	-	-	256
31. decembar 2017. godine	204.599	7.054	5.745	21.474	7.910	2.347	249.129
31. decembar 2016. godine	189.945	7.089	5.754	12.466	4.506	2.443	222.203

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.2. Vanbilansna evidencija:

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

31. decembar 2017. godine	U hiljadama eura			
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	9,328	21,954	422	31,704
Od 1 do 5 godina	3,862	43,853	-	47,715
	13,190	65,807	422	79,419

31. decembar 2016. godine	U hiljadama eura			
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	4,889	18,606	2,642	26,137
Od 1 do 5 godina	2,442	47,895	-	50,337
	7,331	66,501	2,642	76,474

U skladu sa Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama. Banka je usvojila strategiju za postupanje sa nekvalitetnim kreditima. Strategijom se propisuje način i uspostavlja sistem praćenja strukture, kvaliteta i plana smanjenja nekvalitetnih kredita, u skladu sa prirodom, veličinom i kompleksnošću ukupnog portfolija banke.

Banka u svojim aktivnostima sprovodi postupak razvrstavanja nekvalitetnih kredita na kredite:

- koje održivim finansijskim restrukturiranjem može vratiti u status kvalitetne aktive (klasifikacione grupe "A" i "B") - opcija "oporavka" nekvalitetnih kredita;
- koje ne može vratiti u status nekvalitetne aktive i koji su zbog toga opredijeljeni za krajnju naplatu - opcija "prinudnog rješavanja" nekvalitetnih kredita;
- za koje još nije utvrđen plan aktivnosti – neraspoređeni nekvalitetni krediti.

Banka u cilju efikasnijeg rješavanja problema nekvalitetnih kredita, na bazi usvojene Strategije za postupanje sa nekvalitetnim kreditima, definiše interne operativne ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita.

Ostvarenje operativnih ciljeva se prati na kvartalnom nivou i vrši se eventualno usklađivanje. Operativnim ciljevima se definiše nivo smanjenja nekvalitetnih kredita. U odnosu na 31. decembar 2016. godine, Banka je na 31. decembar 2017. godine smanjila iznos NPL za EUR 9,759 hiljada.

4.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizici se javljaju u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.1. Devizni rizik

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.3. Tržišni rizik (Nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (Nastavak)

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	USD	Ostale strane valute	Ukupno strane valute	U hiljadama eura	
				Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
AKTIVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	9,913	943	10,855	129,779	140,634
Kredit i potraživanja od banaka	5,130	188	5,318	1,736	7,054
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	-	204,599	204,599
Sredstva namijenjena prodaji	-	-	-	38	38
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	-	19	19
Investicione hartije od vrijednosti	-	-	-	27,219	27,219
Investicije u zavisna preduzeća	-	-	-	7,910	7,910
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	3,300	3,300
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	-	-	1,045	1,045
Nematerijalna sredstva	-	-	-	112	112
Tekuća i odložena poreska sredstva	-	-	-	212	212
Ostala poslovna potraživanja	-	-	-	47,836	47,836
Ukupna aktiva	15.043	1.131	16.173	423.805	439.978
PASIVA					
Depoziti banaka	-	-	-	1	1
Depoziti klijenata	14,796	668	15,463	368,885	384,348
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	9,585	9,585
Rezerve	-	-	-	241	241
Ostale obaveze	13	-	13	3,800	3,813
Subordinisani dug	-	-	-	7,949	7,949
Kapital	-	-	-	34,041	34,041
Ukupno obaveze	14.809	668	15.476	424.502	439.978
Neto devizna izloženost					
31. decembar 2017. godine	234	463	697	(697)	-
31. decembar 2016. godine	224	1,180	1,404	(1,404)	-

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate.

Upravljanje izloženosti deviznim rizikom, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.3. Tržišni rizik (Nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (Nastavak)

	Ukupno	Ukupno strane valute	U hiljadama eura Promjena kursa	
			10%	-10%
AKTIVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	140,634	10,855	1,086	(1,086)
Kredit i potraživanja od banaka	7,054	5,318	532	(532)
Ostala finansijska potraživanja	3,300	-	-	-
Ukupna aktiva	150,988	16,173	1,618	(1,618)
PASIVA				
Depoziti klijenata	384,348	10,274	1,027	(1,027)
Ostale obaveze	3,813	13	1	(1)
Ukupno obaveze	388,161	10,287	1,028	(1,028)
Neto devizna izloženost				
31. decembar 2017. godine			589	(589)
31. decembar 2016. godine			140	(140)

4.3.2. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke uslijed propusta (nenamjernih i namjernih) u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidivih spoljnih događaja, uključujući i događaje sa malom vjerovatnoćom dešavanja.

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama usljed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama usljed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

Banka je izložena raznim rizicima koji kroz efekte promjena visine tržišnih kamatnih stopa, djeluju na njen finansijski položaj i tokove gotovine. Kamatni rizik Banke, u uslovima čestih promjena kamatnih stopa i neravnomjerne ponude i tražnje kapitala, zahtijeva posebnu pažnju Banke. Kamatni rizik predstavlja nepovoljnu promjenu cijene kredita u odnosu na nivo pasivnih kamatnih stopa, sa jedne strane, i mogućnost smanjenja optimalne razlike između prosječnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, sa druge strane.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.3. Tržišni rizik (Nastavak)

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa (Nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

	U hiljadama EUR		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	13,663	126,971	140,634
Kredit i potraživanja od banaka	1,067	5,987	7,054
Kredit i potraživanja od klijenata	204,599	-	204,599
Sredstva namijenjena prodaji	-	38	38
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	19	19
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,579	166	5,745
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	21,474	-	21,474
Investicije u zavisna preduzeća	-	7,910	7,910
Ostala finansijska potraživanja	-	3,300	3,300
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	1,045	1,045
Nematerijalna sredstva	-	112	112
Tekuća i odložena poreska sredstva	-	212	212
Ostala poslovna potraživanja	-	47,836	47,836
Ukupna aktiva	246.382	193.596	439.978
PASIVA			
Depoziti banaka	-	1	1
Depoziti klijenata	357,991	26,357	384,348
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	9,585	-	9,585
Rezerve	-	241	241
Ostale obaveze	-	3,813	3,813
Subordinisani dug	7,949	-	7,949
Kapital	-	34,041	34,041
Ukupno obaveze	375.525	64.453	439.978
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa			
31. decembar 2017. godine	(129,143)	129,143	-
31. decembar 2016. godine	(103,012)	103,012	-

4.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva po razumnoj cijeni i blagovremeno.

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospjeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospjeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka.

Dospjeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospjeću obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kursa.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (Nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospijeca ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

Sektor sredstava i likvidnosti dnevno prati izloženost Banke riziku likvidnosti.

Za utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva, Banka koristi skale dospijeca (GAP analiza).

Na raspoloživost novčanih sredstva Banke, pored priliva i ostalih transakcija, uticaj imaju i zahtjevi komitenata za povlačenjem sredstava sa tekućih računa i depozita.

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA - OSNOVANA 1901. GODINE

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (Nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza u skladu sa ugovorenim novčanim tokovima sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	1-30 dana	31 – 90 dana	91 – 180 dana	181 – 365 dana	1 – 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO	U biljadama EUR	
								Ispravka vrijednosti	Ukupno neto
Finansijska aktiva u bilansu stanja									
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	126.971	-	-	-	13.667	-	140.634	0	140.634
Kreditni i potraživanja od banaka	5.987	-	-	1.067	-	-	7.054	0	7.054
Kreditni i potraživanja od klijenata	23.219	8.573	16.204	28.192	84.729	29.290	190.212	11.198	179.014
Finansijska sredstva koja se drže za otpisivanje	-	-	-	19	-	-	19	0	19
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	255	-	-	-	5.490	-	5.745	0	5.745
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	2.998	15.479	2.997	-	-	-	21.474	0	21.474
Investicije u zavisna preduzeća	-	-	-	-	7.910	-	7.910	0	7.910
Ostala finansijska potraživanja	555	102	-	-	2.663	-	3.300	0	3.300
Ostala poslovna potraživanja	6.292	804	-	18.493	48.082	-	73.671	0	73.671
Ukupno	166.257	24.958	19.206	47.771	162.537	29.290	450.019	11.198	438.821
Finansijske obaveze u bilansu stanja									
Depoziti banaka i klijenata	271.998	17.209	31.355	36.352	26.967	468	384.349	-	384.349
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	814	327	214	813	4.629	2.768	9.585	-	9.585
Rezerve	-	-	-	-	155	106	241	-	241
Ostale obaveze	3.083	730	-	-	-	-	3.813	-	3.813
Subordinisani dug	6	110	13	-	1.820	6.030	7.940	-	7.940
Ukupno	275.920	18.376	31.582	37.165	33.417	9.336	405.696	-	405.696
Ročna nesuklađenost									
31. decembra 2017. godine	(109.663)	6.582	(12.376)	10.606	129.120	20.054	44.323		
31. decembra 2016. godine	82.215	(38.031)	(194.612)	(29.520)	71.937	18.459	448		
Kumulativni GAP:									
31. decembra 2017. godine	(109.663)	(103.081)	(115.457)	(104.851)	24.269	44.323			
31. decembra 2016. godine	82.215	44.184	(60.428)	(89.948)	(18.011)	448			

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (Nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Napomena: U tabeli u okviru aktive nisu prikazane nekretnine, postrojenja i oprema u iznosu od EUR 1.045 hiljada i nematerijalna sredstva u iznosu od EUR 112 hiljada. U okviru pasive nije prikazan kapital u ukupnom iznosu od EUR 34.041 hiljade.

U okviru pozicije depoziti banaka i klijenata, depoziti po viđenju su raspoređeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Osnovna pretpostavka koju Banka koristi za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju je da se iznos dnevnog stanja depozita po viđenju – može smatrati stabilnim nivom depozita po viđenju. Izabrana statistička metoda za procjenu maksimalnog očekivanog odliva stanja depozita po viđenju na određeni dan u narednim periodima je VaR metoda. Imajući u vidu da je VaR broj koji izražava maksimalni očekivani gubitak za dati vremenski period i za dati nivo pouzdanosti, Banka koristi Value at Risk - VaR (vrijednost pod rizikom) statističku metodu za utvrđivanje maksimalnog očekivanog odliva depozita po viđenju za određene vremenske periode, uz određeni nivo pouzdanosti.

U okviru pozicije depoziti banaka i klijenata oročeni depoziti sa klauzulom o prijevremenom razročenju su urađeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Banka stabilnost oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju utvrđuje na pojedinačnom nivou prateći projektovano ponašanje u narednom periodu, specifičnost i istoriju svakog depozita. Banka oročene depozite sa klauzulom o prijevremenom razročenju dijeli u tri grupe:

- I grupa - pojedinačni depozit se reoročava dva ili više puta; radi se o novom depozitu postojećeg deponenta, i u skladu sa ponašanjem deponenta u prethodnom periodu banka pojedinačni depozit posmatra kao i ostale depozite tog deponenta; povučeni dio depozita nadoknađuje se minimalno za iznos odlivenih sredstava u kratkom roku. Za ovu grupu Banka prati vremensku seriju dnevnih stanja oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju. Izračunavanjem relativne razlike stanja na kumulativnom nivou u periodu od dvije posljednje godine Banka utvrđuje najveći procentualni dnevni pad i taj procenat pomnožen sa iznosom oročenog depozita predstavlja „nestabilan“ nivo depozita. Preostali iznos oročenog depozita Banka smatra stabilnim.
- II grupa - Ukoliko deponent povlači dio sredstava, ali su ta povlačenja nakon 90 dana od datuma oročenja (reoročenja), tj. visok nivo stabilnosti depozita je do 90 dana, Banka prilikom utvrđivanja stabilnog nivoa depozita isti posmatra kao depozit po viđenju i stabilnost utvrđuje u skladu sa VaR metodom.
- III grupa - Depoziti kod kojih se povučeni iznos nenadoknađuje i kod kojih je značajna frekvencija povlačenja. Za ovu grupu depozita Banka koristi informacije o planiranim odlivima dobijene od deponenta, koje nastoji da što više približi sopstvenim planovima o prilivima i odlivima depozita kroz intenzivnu komunikaciju sa klijentom.

Likvidnost Banke, kao njena sposobnost da u roku izvršava dospelje obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza do godinu dana. Banka tokom 2017. godine nije imala problema sa održavanjem likvidnosti. Rukovodstvo Banke vjeruje da negativni kumulativni GAP neće prouzrokovati problem sa održavanjem likvidnosti u narednih godinu dana.

Đalje, u cilju umanjenja negativnih kumulativnih GAP-ova, rukovodstvo Banke je definisalo i preduzelo skup mjera u 2017. godini, koje između ostalog ukljućuju: definisanje strategija za naplatu razlićitih pozicija aktive, odobravanje kvalitetnih plasmana sa kraćim rokovima dospjeća, povećanje diverzifikacije depozita, smanjenje nivoa oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razroćenju, kao i skup aktivnosti koje su se odnosile na učestvovanje u donošenju planova priliva i odliva sredstava kod ključnih deponentata Banke, produženje oročenih depozita na duži rok po manjim kamatnim stopama, odobravanje plasmana sa kraćim rokom dospjeća, sa kraćim grace periodom, što manje kredita sa jednokratnom otplatom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)**4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza**

	Knjigovodstvena vrijednost		U hiljadama eura	
	2017.	2016.	Fer vrijednost 2017.	2016.
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	140,634	107,646	140,634	107,646
Kredit i potraživanja od banaka	7,054	7,089	7,054	7,089
Kredit i potraživanja od klijenata	204,599	189,945	204,599	189,945
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	19	20	19	20
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	21,474	12,466	21,474	12,466
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,745	5,754	6,040	5,768
Ostala finansijska potraživanja	1,669	1,253	1,669	1,253
Finansijske obaveze				
Depoziti banaka	1	2	1	2
Depoziti klijenata	384,348	317,360	384,348	317,360
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	9,585	10,407	9,585	10,407
Ostale obaveze	3,813	7,115	3,813	7,115
Subordinisani dug	7,949	7,944	7,949	7,944

Pravična vrijednost je vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

4.5.1. Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti*Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti*

MSFI 13 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su unosi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi unosi oslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; unosi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste unosa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti).
- Nivo 3 – Unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u Nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti, Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2016. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	20	-	-	20
Investicione hartije od vrijednosti-raspoložive za prodaju	5,745	-	-	5,745
Ukupna sredstva	5,765	-	-	5,765

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

4.5.1. Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti (nastavak)

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju i hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama. Na dan 31. decembra 2017. godine, tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

4.5.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	140,634	-	140,634	140,634
Kreditni i potraživanja od banaka	-	-	7,054	7,054	7,054
Kreditni i potraživanja od banaka	-	-	204,599	204,599	204,599
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	-	21,474	-	21,474	21,474
Ostala finansijska potraživanja	-	-	1,669	1,669	1,669
Ukupna sredstva	-	162,108	213,322	375,430	375,430
Depoziti banaka	-	-	1	1	1
Depoziti klijenata	-	-	384,348	384,348	384,348
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	9,585	9,585	9,585
Ostale obaveze	-	-	3,813	3,813	3,813
Subordinisani dug	-	-	7,949	7,949	7,949
Ukupne obaveze	-	-	405,696	405,696	405,696
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	107,646	-	107,646	107,646
Kreditni i potraživanja od banaka	-	-	7,089	7,089	7,089
Kreditni i potraživanja od banaka	-	-	189,945	189,945	189,945
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	-	12,466	-	12,466	12,466
Ostala finansijska potraživanja	-	-	1,253	1,253	1,253
Ukupna sredstva	-	120,112	198,287	318,399	318,399
Depoziti banaka	-	-	2	2	2
Depoziti klijenata	-	-	317,360	317,360	317,360
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	10,407	10,407	10,407
Ostale obaveze	-	-	7,115	7,115	7,115
Subordinisani dug	-	-	7,944	7,944	7,944
Ukupne obaveze	-	-	342,828	342,828	342,828

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.5.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje njihove fer vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrđiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u Nivo 2 i Nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene fer tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Prilikom procjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti i klasifikovani su kao Nivo 2 i Nivo 3 primijenjene su sljedeće pretpostavke:

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;
- Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća (odnose se na državne obveznice sa rokom dospeljeća do 6 mjeseci);
- Ostale obaveze.

Kreditni i potraživanja od banaka

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate, vezane za varijabilne kamatne stope. Budući novčani tokovi su diskontovani na sadašnju vrijednost primjenom efektivnih kamatnih stopa. S obzirom na to da su ugovorene varijabilne kamatne stope, promjene u varijabilnim kamatnim stopama se reflektuju u promjenama efektivnih kamatnih stopa, tako da je fer vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonoćnih depozita približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

Kreditni potraživanja od klijenata

Fer vrijednost je određena primjenom modela diskontovanih novčanih tokova, koji uključuje i pretpostavke izloženosti kreditnom riziku, riziku kamatnih stopa, "PD", "LGD", u mjeri u kojoj je isto primljenjivo. S obzirom na to da je značajan dio kredita klijentima odobren po fiksnim kamatnim stopama, u cilju utvrđivanja fer vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima

Prema mišljenju rukovodstva Banke, fer vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.5.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Depoziti i obaveze po kreditima

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena fer vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospeljeća preko godinu dana, bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospeljećem. Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata.

4.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora;
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ br. 60/08, 41/09, 38/11 i 55/12). U skladu sa propisima Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od:

- osnovnog kapitala (uplaćeni akcijski kapital, neraspoređena dobit iz prethodnih godina, dobit tekuće godine, umanjena za gubitak);
- dopunskog kapitala (rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja: zakonske, statutarne i druge rezerve, subordinisani kredit);
- umanjjenih za nematerijalna ulaganja, nedostajuće rezerve i direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u devet kategorija i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan koeficijent solvtnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2017. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke u statutarim finansijskim iskazima iznosi 12.84%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

5. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017	2016
Kreditni:		
- Vlada CG i jedinice lokalne samouprave	655	39
- privredna društva u privatnom vlasništvu	7,711	7,865
- ostale finansijske institucije	142	23
- preduzetnici	2	2
- fizička lica	5,609	5,998
	14,119	13,927
Investicione HOV	605	323
Ostali prihodi od kamata:		
Pravna lica -kartice	92	328
Komisijoni poslovi	32	30
Fizička lica -kartice	5	10
Fizička lica -kartice	120	165
Minusi na tekućim računima	332	358
	581	890
Prihodi od kamata pre unwindinga i troškova obezvrjeđnja	15,305	15,140
Unwinding - korekcija prihoda u skladu sa MRS 39		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	(558)	(292)
- fizička lica	11	(385)
	(547)	(677)
Toškovi obezvrjeđnja po kamatnim potraživanjima	(1,616)	(960)
	13,145	13,503

b) Rashodi kamata

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti:		
- Ostalih depozitnih institucija, finansijskih institucija i privrednih društva koja se bave finansijskom djelatnošću	37	90
- Vlade Crne Gore, drugih korisnika sredstava iz Budžeta Crne Gore i regulatornih agencija	99	117
- Jedinice lokalne samouprave	44	101
- Privrednih društva u privatnom vlasništvu	429	587
- Privrednih društva u državnom vlasništvu	625	551
- Fizičkih lica	2,690	3,496
- Ostalih	8	9
	3,932	4,951
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama		
- Vlada Crne Gore, drugi korisnici sredstava iz budžeta Crne Gore i regulatorne agencije	218	207
	218	207
Subordinisani dugovi	568	603
	4,718	5,761

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

a) Troškovi obezvrjeđenja

U hiljadama eura
Godina koja se završava 31. decembra

	2017	2016.
Trošak obezvrjeđenja	754	1,594
	754	1,594

	Kredit	Pale garancije	Ostala aktiva	Ostala finansijsk a potraživa nja	Stečene HOV	Hov za prodaju	Instrume nti koji nijeku akcije	Sredstva stečena po osnovu naplate potraživa nja	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	11,088	543	5	1,628	28	783	20	715	14,810
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	865	-	-	-	9	6	-	-	880
Otpisi ispravke i ostale isplate	(1,292)	-	-	-	-	-	-	-	(1,292)
Prodaja HOV	-	-	-	-	20	(88)	-	-	(68)
Ukidanje ispravke vrijednosti	(729)	(464)	-	-	(57)	-	(1)	-	(1,251)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	9,932	79	5	1,628	0	701	19	715	13,079

Efekat unwinding-a u iznosu od EUR 1,124 hiljade je u 2017. godini evidentiran u okviru troškova obezvrjeđenja kredita, i, sa druge strane, u okviru prihoda od kamata na obezvrjedena sredstva po osnovu kredita.

	Kredit	Pale garancije	Ostala aktiva	Ostala finansijska potraživa nja	Stečene HOV	Hov za prodaju	Instrume nti koji nijeku akcije	Sredstva stečena po osnovu naplate potraživa nja	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	12,437	75	3	1,628	4	771	19	-	14,147
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	899	468	2	-	24	12	1	715	2,121
Otpisi ispravke i ostale isplate	(742)	-	-	-	-	-	-	-	(742)
Ukidanje ispravke vrijednosti	(1,506)	-	-	-	-	-	-	-	(1,506)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	11,088	543	5	1,628	28	783	20	715	14,810

Efekat unwinding-a u iznosu od EUR 978 hiljade je u 2016. godini evidentiran u okviru troškova obezvrjeđenja kredita, i, sa druge strane, u okviru prihoda od kamata na obezvrjedena sredstva po osnovu kredita.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (Nastavak)

b) Troškovi rezervisanja

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Rezervisanja po osnovu sudskih postupaka	66	25
	66	25

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Naknade po kreditima	616	443
Naknade po vanbilansnim poslovima	992	1,027
Naknade za usluge platnog prometa	1,342	1,304
Naknade - devizni poslovi	781	886
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	139	118
Naknade - Master i Visa	354	311
Naknade - elektronsko bankarstvo	99	103
Naknade - bankomati	472	179
Vodenje računa	316	164
Druge usluge	536	432
Ostalo	10	8
	5,657	4,975

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Naknade za usluge platnog prometa - Centralna banka	307	273
Naknada na prekonoćna salda na transakcionom računu	62	0
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	151	197
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	1,673	1,427
Naknade i provizije - First Data	272	198
Pretplate-elektronsko bankarstvo - PP	180	191
Naknade, provizije i fakture - master i visa kartica	416	316
Naknade za isplate penzija preko Pošte CG	-	-
Ostale naknade i provizije	218	165
	3,279	2,767

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

8. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi neto zarada i naknada za bolovanja	2,123	2,313
Porezi i doprinosi na zarade na teret zaposlenih	1,149	1,201
Doprinosi i prirezi na zarade na teret poslodavca	447	473
Troškovi prevoza radnika	43	45
Troškovi naknade - zimnica	233	256
Troškovi naknade - godišnji odmor	18	1
Troškovi jubilarnih nagrada i otpremnina	1	3
Troškovi rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	(9)	7
Pomoć zaposlenima	7	2
Troškovi putovanja i dnevnice - dnevnice	1	1
Troškovi putovanja i dnevnice - putni troškovi	-	1
Troškovi putovanja i dnevnice - smeštaj	1	2
Troškovi putovanja i dnevnice - upotreba sopstvenog vozila	-	5
Naknade članovima Upravnog odbora	122	115
Naknade Odbora za reviziju	27	26
Naknade tehnologa	11	23
Naknade Komisija za otpis potraživanja	3	3
Ugovor o djelu	101	144
Troškovi otpremnina	10	5
Troškovi stanarina	5	5
Troškovi osiguranja zaposlenih	6	7
Troškovi obuka zaposlenih	14	6
Ostali troškovi	15	17
	4,328	4,661

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

9. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive		
Troškovi zakupa:		
- poslovnog prostora	1,728	1,697
- bankomata	34	32
Troškovi poreza na zakup	96	94
Korišćenje gradskog građevinskog zemljišta	11	11
Troškovi popravke i održavanja osnovnih sredstava	770	640
Troškovi adaptacije i uređenja poslovnog prostora	37	86
Troškovi poslovnog prostora inventar	7	8
Troškovi čišćenja poslovnog prostora	121	123
Troškovi obezbeđenja	474	450
Troškovi osiguranja imovine	111	120
Troškovi električne energije	148	146
Troškovi grejanja	34	43
Troškovi vode	10	13
Troškovi poreza na imovinu	441	209
Troškovi poslovnog prostora i opreme	4,022	3,672
Troškovi kontrola CBCG	204	180
Troškovi članarina udruženjima	33	27
Troškovi intelektualnih, konsultantskih i usluga procijenitelja	150	258
Troškovi advokatskih usluga	119	133
Sudski troškovi	104	59
Troškovi transporta novca	159	179
Ostali troškovi	60	64
Profesionalne provizije i troškovi	829	900
Troškovi telefona	90	110
TR komunikacione mreže - SWIFT i T-COM	178	175
TR - poštarina	20	18
Usluge telekomunikacija i poštarina	288	303
Troškovi reklame i marketing	79	117
Sponzorstvo	91	132
Potrošni i kancelarijski materijal	281	256
Troškovi goriva	23	24
TR - komunalne usluge	22	24
Ostali troškovi	14	14
Ostali razni troškovi	95	90
Ostali i razni troškovi	605	657
	5,744	5,532

Ukupni troškovi zakupa Banke na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 1.858 hiljada (2016. godine: EUR 1.823 hiljada) i najvećim dijelom se odnose na zakup upravne zgrade u Bulevaru Sv. Petra Cetinjskog u Podgorici, kao i na zakup poslovnog prostora u ulici Vuka Karadžića u Podgorici.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

10. OSTALI RASHODI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja-pravna lica	115	130
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja-fizička lica	90	294
Gubici od prodaje stečene aktive	1,755	-
Porezi	100	46
Takse (takse za nekretnine, takse za turističke organizacije, razne takse)	20	16
Vanredni troškovi	971	69
	3,051	555

11. OSTALI PRIHODI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Prihodi od izdavanja poslovnog prostora	279	263
Ostali prihodi poslovanja	21	15
Prihodi od naplaćenih potraživanja - interna evidencija	1,995	207
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja :		
- Naplaćena suspendovana kamata	112	41
- Vanredni naplaćeni sudski troškovi - fizička lica	3	4
	115	45
Ostali neposlovni prihodi	36	42
Dobici od prodaje nepokretnosti-stečena imovina	515	2,265
Ostali vanredni prihodi	148	56
	3,109	2,893

12. POREZ NA PRIHOD

Komponente poreza na prihod

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Odloženi poreski prihod/ rashod	(5)	5
Porez na kapitalni dobitak	(8)	(204)
	(13)	(199)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

13. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	50,088	29,381
- u stranoj valuti	10,858	7,789
Privremeni račun - naplata kartica:	-	1
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	60,946	37,171
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	27,327	22,001
Žiro račun	52,361	48,474
Potraživanja fakturisane kamate: depoziti	-	-
	140,634	107,646

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore“ („Sl. list CG“, br. 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 07/15, 33/16, 70/17). U skladu sa navedenim, banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- 7.5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6.5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 7.5%.

Banka u toku 2017. godine nije koristila obaveznu rezervu za održavanje likvidnosti.

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Korespondentni računi kod:		
- domaćih banaka	-	-
- inostranih banaka	5,987	5,909
Žiro račun i računi kod drugih banaka	5,987	5,909
Sredstva za pokriće po akreditivima i garancijama kod inostranih banaka	-	-
Oročeni depoziti kod:		
- domaćih banaka	263	265
- inostranih banaka i depozitnih institucija	804	912
	1,067	1,177
Potraživanja fakturisane kamate: depoziti	-	-
Vremenska razgraničenja - evidentna kamata	-	3
	7,054	7,089

Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu u kupnom iznosu od EUR 804 hiljada se odnosi na položena sredstva na ime obezbjeđenja urednog izvršenja obaveza plaćanja za Master Card kod HSBC Bank UK na neodređeni period, počev od 9. februara 2009. godine, bez kamate.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA (Nastavak)

Oročeni depoziti kod domaćih banaka u ukupnom iznosu od EUR 264 hiljada se odnose na položena sredstva kod NLB Montenegro Banka AD, Podgorica, sa početkom oročenja od 27. marta 2012. godine, iznos od EUR 263 hiljada odnosi se na položena sredstva na ime depozita za VISA card na neodređeni period počev od 20. januara 2009. godine sa kamatnom stopom od 0.35% godišnje.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Dospjeli krediti:	21,428	21,134
Kratkoročni krediti:	66,325	69,598
Dugoročni krediti :	99,436	80,531
Kreditne kartice	3,023	3,287
Bruto kreniti:	190,211	174,550
Minus: Ispravka vrijenosti IAS 39		
Kreditni pravna lica individualna	(4,115)	(4,972)
Kreditni pravna lica kolektivna	(1,106)	(1,214)
Kreditni fizička lica individualna	(1,604)	(1,726)
Kreditni fizička lica kolektivna	(3,076)	(3,126)
Kreditni - Vlada CG i drugi	(31)	(50)
	(9,932)	(11,088)
Neto krediti:	180,279	163,462
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	242	1,015
Ispravka vrijenosti potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama.	(79)	(543)
Neto potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	163	472
Otkup potraživanja (faktoring)	19,393	20,424
Potraživanja za kamate:	9,614	9,739
Unwinding	(3,923)	(3,375)
Potraživanja za kamate:	5,691	6,364
Kamata pravna lica individualna	(210)	(216)
Kamata pravna lica kolektivna	(215)	(197)
Kamata fizička lica individualna	(293)	(345)
Kamata fizička lica kolektivna	(466)	(443)
Ostala aktiva	(3)	(3)
	(1,187)	(1,204)
Neto potraživanja za kamate:	4,504	5,161
Vremenska razgraničenja: krediti	258	426
Kreditni i potraživanja od klijenata	204,599	189,945

U toku 2017. godine odobreni realizovani krediti pravnim i fizičkim licima, ne uključujući overdraft kredite, su iznosili EUR 76.9 miliona. Na dan 31. decembar 2017. godine, Banka je imala EUR 10,784 hiljada restrukturiranih kredita (bruto kredita sa pripadajućim kamatama i naknadama) sa ostalim izmijenjenim uslovima kojima se olakšava finansijska pozicija dužnika, EUR 12,342 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršena zamjena postojećeg ili postojećih kredita novim kreditom, EUR 6,854 hiljada restrukturiranih kredita sa produženjem roka otplate za glavnice ili kamatu, EUR 6,243 hiljada restrukturiranih kredita kojima je izvršeno kapitalizovanje kamate po kreditu i EUR 19 hiljada kredita kojima je smanjena kamatna stopa na odobren kredit.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (Nastavak)

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom od 3 do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti najčešće odobravani na period 1 do 5 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, građevinarstva i prerađivačke industrije.

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu od 7.25% do 9.00% na godišnjem nivou, s izuzetkom overdraft kredita koji su uglavnom odobravani sa kamatnom stopom u rasponu 9.49% do 10.00%. Kamatna stopa za dugoročne kredite kretala se u rasponu od 3.75% do 11.49%. Krediti stanovništvu su najvećim dijelom odobravani za refinansiranje obaveza prema Banci i drugim finansijskim institucijama i kao gotovinski nenamjenski krediti, sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 7.49% do 8.99 % na godišnjem nivou. Krediti stanovništvu (charge i revolving kreditne kartice), odobravani su sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 14% do 16%. Banka u toku 2017. godine je u manjem iznosu odobravala dugoročne kredite stanovništvu, koji obuhvataju kredite za stambenu izgradnju, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora i ostale namjene.

U toku 2017. godine Banka je u značajnoj mjeri odobravala penzionerske kredite sa kamatnom stopom 8.25% do 8.99% u zavisnosti od ročnosti kredita.

Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane Banke u kreditnom portfoliju obuhvata najvećim dijelom komitente sa sjedištem na području Crne Gore.

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita (samo glavnice istih) komitentima od strane Banke je sljedeća:

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Pravna lica - rezidenti	117,414	103,540
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4,614	1,264
Vađenje rude i kamena	3,208	3,562
Prerađivačka industrija	15,385	15,875
Snabdijevanje električnom energijom	83	70
Snabdijevanje vodom	835	811
Građevinarstvo	26,391	26,616
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	27,922	28,650
Saobraćaj i skladištenje	2,820	3,887
Usluge pružanja smještaja i ishrane	6,936	7,816
Informisanje i komunikacije	838	537
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3,131	3,601
Poslovanje nekretninama	800	601
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	3,521	1,204
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1,254	1,286
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	18,750	6,000
Obrazovanje	82	171
Zdravstvo i socijalna zaštita	245	188
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	336	1,227
Ostale uslužne djelatnosti	263	174
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0
Fizička lica - rezidenti	71,915	70,109
Nerezidenti	882	902
Ukupno	190,211	174,551

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (Nastavak)

Otkup potraživanja (faktoring)

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Lunez One, SRO, Republika Češka	4,730	4,730
Zurekon SRO, Republika Češka	5,681	5,681
SFV Czech	4,336	4375
Rahika Uno SRO	3,746	5597
Opština Bijelo Polje	900	41
	19,393	20,424

Banka je na dan 01. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited, Kipar zaključila Ugovor o djelimičnom poravnanju, kojim je regulisano djelimično poravnanje obaveza, koje su bile predmet Ugovora o prodaji potraživanja zaključenih u prethodnom periodu, preuzimanje preostalog dijela portfolia, raskidanje prethodno zaključenih Ugovora o prodaji potraživanja između Banke i Hemstead Invest Limited, Kipar u 2010. i 2011. godini.

Dalje, Banka je na dan 03. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited, Kipar zaključila Ugovor o prodaji potraživanja, koja uključuju dio portfolia potraživanja preuzetih od Hemstead Invest Limited, Kipar, u kome definisana prodajna vrijednost iznosi EUR 13,470 hiljada, što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Banka je informisana da je Hemstead Invest Limited, Kipar u 2013. godini ustupio Zurekon s.r.o. Prag, Republika Češka potraživanja, koja su predmet gore pomenutog Ugovora o prodaji potraživanja, zaključenog između Banke i Hemstead Invest Limited, Kipar u oktobru 2012. godine.

Banka je na dan 15. novembra 2012. godine sa Lunez One SRO, Češka Republika – odnosno SPV-jem renomiranog investicionog fonda Slavia Capital Group, Bratislava, zaključila Ugovor o prodaji potraživanja. Prodajna vrijednost ovih potraživanja iznosi EUR 7,778 hiljada, što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Banka je u 2016. godini zaključila Ugovora o ustupanju kreditnih potraživanja uz naknadu između: "Zurekon SRO" (ustupilac) i "RAHIKA UNO SRO." (prijemnik), "Zurekon SRO" (ustupilac) i "SFV Czech SRO." (prijemnik) i - "Lunez One SRO" (ustupilac) i "RAHIKA UNO SRO" (prijemnik).

U 2014. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Predmet Ugovora je otkup potraživanja Opštine Bijelo Polje prema Ministarstvu finansija na osnovu raspodjele sredstava iz Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 1.000 hiljadu.

U 2015. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Opština Bijelo Polje ustupila je Banci buduće potraživanje prema Ministarstvu finansija Crne Gore, po osnovu raspodjele sredstava Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 1,600 hiljada, sa pripadajućom kamatom po stopi od 7.75 %.

U 2017. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Opština Bijelo Polje ustupila je Banci buduće potraživanje prema Upravi za imovinu Crne Gore, po osnovu raspodjele sredstava Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 2,512 hiljada, sa pripadajućom kamatom po stopi od 4.25 %.

16.a) HARTIJE OD VRIJEDNOSTI KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

Na dan 31. decembra 2017. godine stanje hartija od vrijednosti koje se drže do dospijeca iznosi EUR 21,513 hiljada (2016. godina: EUR 12,466 hiljadu) i odnose se na kupovinu državnih zapisa, koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore, sa rokom dospijeca od 182 dana iz slobodnih sredstava (neamortizovani eskont EUR 39 hiljada)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

16.b) FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE DRŽE ZA TRGOVANJE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Otvoreni investicioni fond HLT	3	3
Otvoreni investicioni fond Atlasmont	12	12
Otvoreni investicioni fond Moneta	7	7
	22	22
Svođenje na tržišnu vrijednost	(3)	(2)
Ukupna fer vrijednost	19	20

16.c) INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017	2016
Željezara Nikšić Holding Kompanija-u stečaju AD, Nikšić	25	25
TP Izbor u stečaju AD, Bar	75	75
Solana "Bajo Sekulić" AD, Ulcinj	37	37
Jugopetrol AD, Podgorica	6	6
Kombinat aluminijuma u stečaju, AD Podgorica	139	139
Lovćen osiguranje AD, Podgorica	236	236
Swiss osiguranje AD, Podgorica	3	3
Montenegro berza AD, Podgorica	41	35
CG broker-diler, AD Podgorica	36	36
Koni konfekcija u stečaju AD, Nikšić	1	1
Zatvoreni investicioni fond "HLT fond" AD, Podgorica	56	56
Zatvoreni investicioni fond "Eurofond" , Podgorica	155	155
Zatvoreni investicioni fond "Atlas mont" , AD Podgorica	27	27
Zatvoreni investicioni fond "Moneta" , AD Podgorica	30	30
Zatvoreni investicioni fond "Trend" , AD Podgorica	-	98
Ukupno po kupovini	867	959
Svođenje na tržišnu vrijednost	(701)	(783)
Ukupna fer vrijednost	166	176
Euroobveznice XS1377508996	1,500	1,500
GB1-2016	4,000	4,000
	5,500	5,500
Evidentna kamata	89	90
Neamortizovani eskont	(10)	(12)
	5,745	5,754

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

16.d) INVESTICIJE U PRIDRUŽENA PREDUZEĆA I ZAJEDNIČKE PODUHVA TE PO METODI KAPITALA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
- First Assets Management, Podgorica	2,374	2,348
- Montenegro investments credit DOO, Podgorica	904	904
- New First Assets Management, Podgorica	-	1,254
- First Real Estate Management -1, Podgorica	2,291	-
- First Real Estate Management -2, Podgorica	2,341	-
	7,910	4,506

Na dan 31. decembra 2017. godine, učešće Banke u Montenegro investment credit DOO, Podgorica iznosi EUR 904 hiljada, Ugovorom o prenosu osnivačkog udjela zaključenog 29. juna 2007. godine, sa Montenegro Investment holding DOO, Podgorica, prenosi se cjelokupan osnivački ulog Montenegro Investment holding d.o.o. Podgorica, odnosno 99.83% kapitala na Banku. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke broj 04/2032.11 od 28. marta 2012. godine, Banka je kupila udio od 0.17% od drugog osnivača MFI Montenegro Investments Credit DOO, Podgorica i time postala 100% vlasnik kapitala pomenutog Društva.

16.d) INVESTICIJE U PRIDRUŽENA PREDUZEĆA I ZAJEDNIČKE PODUHVA TE PO METODI KAPITALA (nastavak)

Na bazi Odluke Odbora Direktora Banke od 04. avgusta 2011. godine, Banka je osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću First Assets Management Podgorica ("FAM d.o.o. Podgorica") na neodređeno vrijeme, kao jednočlano društvo čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina, uplatom osnivačkog uloga u iznosu od EUR 100 hiljada u novcu. Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenje o osnivanju FAM d.o.o. Podgorica dana 12. avgusta 2011. godine. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke od 31. decembra 2012. godine, Banka je povećala ulog u Društvo unošenjem nenovčanog uloga koji se odnosi na nepokretnosti prenete sa stečene aktive u iznosu od EUR 2,248 hiljada. Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka u kapitalu FAM d.o.o. Podgorica učestvuje sa 100%.

Na bazi Odluke Odbora Direktora Banke od 08. decembra 2016. godine, Banka je osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću New First Assets Management Podgorica ("New FAM d.o.o. Podgorica") na neodređeno vrijeme, kao jednočlano društvo čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina, unosom nenovčanog osnivačkog uloga procijenjene vrijednosti EUR 1,254 hiljada. Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenje o osnivanju New FAM d.o.o. Podgorica dana 13. decembra 2016. godine. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke od 8. decembra 2016. godine, Banka je odobrila i prodaju udjela u jednočlanom društvu New FAM d.o.o. Podgorica po cijeni koja odgovara procijenjenoj vrijednosti nenovčanog uloga. Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka u kapitalu društva New FAM d.o.o. Podgorica učestvuje sa 100%. Kako je navedeno u Napomeni 34. Banka je u 2017. godini u skladu sa Ugovorom o kupoprodaji osnivačkog uloga danom isplate ugovorene cijene istupila iz društva New FAM d.o.o. Podgorica.

Tokom 2017. godine Banka je osnovala društva sa ograničenom odgovornošću „First Real Estate Management 1“ Podgorica i „First Real Estate Management 2“ Podgorica na neodređeno vrijeme, kao jednočlana društva čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina, unošenjem nenovčanih uloga. Banka je procijenila nepokretnosti koje je stekla naplatom potraživanja i unela ih kao nenovčani ulog u iznosima od EUR 2,290,600.08 („First Real Estate Management 1“) i 2,340,586.56 („First Real Estate Management 2“). Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenja o osnivanju „First Real Estate Management 1“ Podgorica dana 19. septembra 2017. godine i „First Real Estate Management 2“ Podgorica dana 21.09.2017. godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

17. SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI

U hiljadama eura
Godina koja se završava 31. decembra

	2017.	2016.
Sredstva namijenjena prodaji	38	38

18. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

U hiljadama eura

	Zemljište	Građevinski objekti	Oprema i ostala osnovna sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	148	1,409	8,102	9,659
Nove nabavke tokom godine	-	-	90	90
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(88)	-88
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	148	1,409	8,104	9,661
Stanje na početku godine				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	148	1,409	8,104	9,661
Nove nabavke tokom godine	-	-	100	100
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	148	1,409	8,204	9,761
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	-	829	7,440	8,269
Amortizacija	-	28	293	321
Ostalo	-	-	(49)	(49)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	-	857	7,684	8,541
Stanje na početku godine				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	-	857	7,684	8,541
Amortizacija	-	28	147	175
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	-	885	7,831	8,716
Neotpisana vrijednost na dan:				
- 31. decembra 2017. godine	148	524	373	1,045
- 31. decembra 2016. godine	148	552	420	1,120

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka ima vlasništvo nad svim nekretninama, postrojenjima i opremi i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2017. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama eura Softveri i licence
Nabavna vrijednost	
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	1,193
Povećanja	44
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	1,237
Stanje na početku godine	1,237
Povećanja	98
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	1,335
Ispravka vrijednosti	
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	1,067
Amortizacija	77
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	1,144
Stanje na početku godine	1,144
Amortizacija	79
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	1,223
Neotpisana vrijednost na dan:	
- 31. decembra 2017. godine	112
- 31. decembra 2016. godine	93

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka ima vlasništvo nad nematerijalnim sredstvima i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju.

20.a) OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Finansijska potraživanja (Property Investment)	2,189	2,189
Potraživanja od kupaca	161	214
Potraživanja od zaposlenih	229	67
Ostalo	721	412
	3,300	2,882

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

20.b) OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Stečena aktiva - nekretnine	48,793	42,717
Stečena aktiva - avion	-	3,124
Stečena aktiva - trafostanice	283	283
Stečena aktiva - akcije	70	156
Stečena aktiva - građevinski materijal	90	
Ostala poslovna potraživanja	52	61
Unaprijed plaćeni troškovi	887	372
	50,175	46,713
Ispravka stečene aktive - akcije	-	(28)
Ispravka vrijednosti - ostalo	3	(3)
Ispravka vrijednosti -Property investment	(1,628)	(1,628)
Umanjenje vrijednost - stečena	(714)	(715)
	(2,339)	(2,374)
Ostala poslovna potraživanja - neto	47,838	44,339

21. DEPOZITI BANAKA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti po videnju:		
Banke u državnom vlasništvu, rezidenti – nekamatonosni	1	2
Banke u privatnom vlasništvu, rezidenti - kamatonosni	-	-
	1	2

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

22. DEPOZITI KLIJENATA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti po viđenju:		
Ostale institucije koje se bave finansijskom aktivnošću	11,191	705
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	40,772	24,296
Javne službe jedinica lokalne samouprave	1,779	2,704
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	82,468	61,545
Preduzetnici- nekamatonosni	358	311
Privredna društva, nerezidenti	3,051	2,676
Fizička lica, rezidenti	42,310	37,590
Fizička lica, nerezidenti	11,700	10,995
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	1,082	1,408
Vlada Crne Gore	16,632	11,207
Jedinice lokalne samouprave	6,558	6,328
Drugi korisnici sredstava iz budžeta Crne Gore	1,424	1,054
Ostali - nekamatonosni	280	4
Regulatorne agencije, rezidenti	1,362	1,359
Investiciono - razvojni fond Crne Gore	57	4
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	1,343	2,432
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore	9	47
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	350	307
	222,725	164,972
Kratkoročni depoziti:		
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	53,979	37,870
Javne službe jedinica lokalne samouprave	0	420
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	2,631	2,659
Privredna društva, nerezidenti	50	50
Fizička lica, rezidenti,	37,715	39,672
Fizička lica, nerezidenti	9,904	9,225
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	152	158
Ostali	-	1
Vlada Crne Gore	1,149	1,404
Jedinice lokalne samouprave	2,700	2,700
Domaće agencije, rezidenti	2,650	2,350
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	1,700	2,500
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	101	904
	112,731	99,913
Dugoročni depoziti:		
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	125	178
Regulatorne agencije, rezidenti	-	60
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	53	53
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	13,817	14,045
Privredna društva, nerezidenti	702	702
Fizička lica, rezidenti,	17,641	18,388
Fizička lica, nerezidenti	14,379	15,300
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	1	39
Jedinice lokalne samouprave	-	1,000
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	500	550
	47,217	50,315
Ukupni depoziti	382,673	315,200
Fakturisana kamata: depoziti	1,675	2,160
	384,348	317,360

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

22. DEPOZITI KLIJENATA (Nastavak)

Depoziti po videnju u EUR stanovništva su deponovani po kamatnoj stopi od 0.0- 0.02% na godišnjem nivou, dok su depoziti po videnju u stranoj valuti stanovništva deponovani na beskamatnim računima. Na depozite po videnju preduzeća u EUR kamatna stopa se kretala u rasponu od 0.00% do 0.02% godišnje u zavisnosti od prosječnog stanja na računu. Depoziti po videnju u stranoj valuti preduzeća su deponovani na beskamatnim računima.

Depoziti stanovništva u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.05% do 5.30% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada, kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.05% do 1.85% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 2.00% do 2.50% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada, kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.01 % do 0.05% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja. Dugoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnoj stopi od 0.10% na godišnjem nivou.

23. POZAJMLJENA SREDSTVA OD OSTALIH KLIJENATA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Namjenski krediti od Vladinih agencija:		
- Investiciono - razvojni fond Crne Gore	8,207	9,476
- Vlada Crne Gore	651	400
	8,858	9,876
Vremenska razgraničenja: krediti	727	531
	9,585	10,407

Pozajmljena sredstva od Investiciono razvojnog fonda Crne Gore su u toku 2017. godine primljena po kamatnoj stopi u rasponu od 1% do 3% na godišnjem nivou sa rokom dospijanja od 36 do 120 mjeseci i grejs periodom od 3 do 24 mjeseci.

Pozajmljena sredstva od Vlade Crne Gore, odnose se na sredstva primljena u skladu sa ugovorom o saradnji na sprovođenju projekta 1,000+ stanova. Banka je primila sredstva po kamatnoj stopi 0.75% na godišnjem nivou sa rokom dospijanja od 240 mjeseci i grejs periodom od 3 godine.

24. SUBORDINISANI DUG

	Datum dospijanja	Kamatna stopa na godišnjem nivou	U hiljadama eura	
			Godina koja se završava 31. decembra	
			2017.	2016.
Elektroprivreda Crne Gore Ad , Nikšić	01. april 2024. godine	7,50%	6,000	6,000
Bemax d.o.o., Podgorica	20. april 2023. godine	6,00%	1,100	1,100
Nicović Đorđije	18. april 2020. godine	8,50%	720	720
<i>Fakturisana kamata</i>			129	124
			7,949	7,944

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

24. SUBORDINISANI DUG (Nastavak)

Dana 31. marta 2010. godine, Banka je zaključila Ugovor o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD, Nikšić u iznosu od EUR 10.000 hiljada sa rokom dospeljeća od 5 godina i kamatnom stopom od 10% godišnje. Kredit se vraća u cjelosti na dan dospeljeća. U slučaju neblagovremene isplate kamate, kamatna stopa će iznositi 15% godišnje. Dana 19. aprila 2011. godine potpisan je Aneks I Ugovora kojim se utvrđuje prijevremena isplata od EUR 3.000 hiljada pretvaranjem u akcije Banke.

U maju 2012. godine, Banka je sa Elektroprivredom potpisala Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu od 31. marta 2010. godine, kojim je definisano da se dio subordinisanog duga u iznosu od EUR 1.000 hiljada, uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore, isplati zajmodavcu prije roka dospeljeća, a da se za preostali iznos subordinisanog duga nakon izvršene isplate u iznosu od EUR 6.000 hiljada prolongira rok dospeljeća do kraja februara 2018. godine, uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 8.5%.

Dana 30. decembra 2011. godine i 20. januara 2012. godine, Banka je sa Bemax d.o.o. Podgorica zaključila Ugovore o subordinisanom dugu u iznosu od EUR 800 hiljada, odnosno EUR 1.000 hiljada, sa rokom dospeljeća od 64 mjeseca i kamatnom stopom od 8% godišnje.

Banka je 30. juna 2013. godine smanjila obaveze prema firmi Bemax d.o.o. po osnovu subordinisanog duga za EUR 700 hiljada. Dalje, Banka je, nakon dobijenog odobrenja CBCG, zaključila sa Bemaxom Aneks I Ugovora o subordinisanom dugu, u septembru 2013. godine, na bazi kojeg ukupan iznos duga od EUR 1.100 hiljada dospeljeva 20. aprila 2019. godine.

Banka je 09. februara 2017. godine zaključila sa Bemaxom Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu, u kome su se saglasili o izmjeni visine kamatne stope na 6% i datuma dospeljeća subordinisanog duga, do 20. aprila 2023. godine.

Banka je u 2014. godini zaključila Aneks III Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD, Nikšić na rok dospeljeća 31. mart 2020. godine i Ugovor o subordinisanom dugu sa Nicović Đordijem na rok dospeljeća 18. april 2020. godine.

Banka je u februaru 2016. godine zaključila Anex IV Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić, uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 7.5% na rok dospeljeća 01. april 2024. godine.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl.list CG“ br. 38/11, 55/12 i 82/17), subordinisani krediti se uključuju u dopunski kapital prilikom obračuna koeficijenta solventnosti.

25. REZERVE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu:		
- MRS 19 - otpremine	106	190
- sudski sporovi	135	110
	241	300

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

26. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Obaveze prema dobavljačima	400	389
Obaveze po osnovu poreza	712	829
<i>Obaveze po osnovu primljenih avansa:</i>		
- avansi po osnovu uplate kredita	1,526	4,513
- avansi po osnovu uplate kartica	589	487
- avans Vlade CG po osnovu subvencionisane kamate	213	261
- ostale obaveze po osnovu primljenih avansa	17	5
Obaveze prema zaposlenima	80	159
Privremeni i prelazni računi	47	-45
Ostale obaveze	229	517
	3,813	7,115

27. KAPITAL

	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Dobitak iz ranijih godina	Akumulirani gubitak	Rezultat tekuće godine	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	55.428	9.319	979	(33.057)	382	32.669
Prenos na rezultat ranijih godina	-		382		(382)	550
Dobit tekuće godine					168	
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka				(233)		(233)
Stanje na dan 31. decembar 2016. godina	55.428	9.319	1.361	(33.290)	168	32.986
Prenos na rezultat ranijih godina			168		(168)	
Dobit tekuće godine					252	252
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka				803		803
Stanje na dan , 31. decembar 2017 godine	55.428	9.319	1.529	(32.487)	252	34.041

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2017. godine sastoji se od 410.168 običnih akcija (31. decembra 2016. godine: 410.168 akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 127,82 (31. decembra 2016. godine: EUR 127,82).

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA - OSNOVANA 1901. GODINE

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

27. KAPITAL (Nastavak)

Banka na dan 31. decembra 2017. godine ima ukupno 283 akcionara (2016. godine: 283 akcionara).

Naziv akcionara	2017				2016			
	Broj akcija	Obične	Prioritetne	% učešća	Broj akcija	obične	Prioritetne	% učešća
DJUKANOVIĆ ACO	170,073	21,739	-	39.22%	170,073	21,739	-	39.22%
ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	104,506	10,358	3,000	24.10%	104,506	10,358	3,000	24.10%
HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbimi Kastodi račun 1	18,387	2,350	-	4.24%	18,387	2,350	-	4.24%
PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbimi kastodi račun 1	14,305	1,828	-	3.30%	14,305	1,828	-	3.30%
CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbimi kastodi račun 1	12,695	1,623	-	2.93%	12,695	1,623	-	2.93%
LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9,508	1,215	-	2.19%	9,508	1,215	-	2.19%
P & G AGENCY	7,821	1,000	-	1.80%	7,821	1,000	-	1.80%
IVANOVIĆ MIOBRAG	7,041	900	-	1.62%	7,041	900	-	1.62%
STADION	5,794	741	-	1.34%	5,794	741	-	1.34%
ČUPIĆ BRANKO	5,042	644	-	1.16%	5,042	644	-	1.16%
MONIINVEST	4,675	598	-	1.08%	4,675	598	-	1.08%
HP " FJORD" A.D KOTOR	3,952	505	-	0.91%	3,952	505	-	0.91%
Petričević Jelica	3,919	501	-	0.90%	3,919	501	-	0.90%
Otvoreni investicioni fond "TREND"	3,277	419	-	0.76%	3,277	419	-	0.76%
TABACCO SHOP	2,998	383	-	0.69%	2,998	383	-	0.69%
OSTOJIĆ ŽELJKO	2,893	370	-	0.67%	2,893	370	-	0.67%
"MEGATREND CO" sa p.o. Preduz. za intel. Usluge	2,806	359	-	0.65%	2,806	359	-	0.65%
COMERSA doo	2,749	351	-	0.63%	2,749	351	-	0.63%
ŽUGIĆ VOJIN	2,640	337	-	0.61%	2,640	337	-	0.61%
RUDNICI BOKSITA U STEČAJU A.D. Nikšić	2,621	335	-	0.60%	2,621	335	-	0.60%
LALIĆ ZORAN	2,547	326	-	0.59%	2,547	326	-	0.59%
Ostali	43,390	5,546	-	10.01%	43,390	5,546	-	10.01%
Ukupno	433,639	52,428	3,000	100.00%	433,639	52,428	3,000	100.0%

Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala ("Sl. list CG", 38/11 i 55/12) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti, kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava, umanjeno za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Ukupan iznos potrebnog kapitala Banke predstavlja zbir:

- potrebnog kapitala za kreditni rizik, tržišne rizike i operativni rizik, izračunatog primjenom adekvatnih metodologija;
- potrebnog kapitala za rizik zemlje, izračunatog u skladu sa propisom Centralne banke Crne Gore kojim se propisuje metodologija za izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje;
- potrebnog kapitala za ostale rizike, izračunatog primjenom izabраних metodologija.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

27. KAPITAL (Nastavak)

Od 01. januara 2013. godine Banka vrednuje stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i iskazuje ih u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Prelazak na novu računovodstvenu politiku izdejstvovao je i određene promjene u strukturi sopstvenih sredstava Banke. Naime, shodno Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala banaka dodata je komponenta u osnovnim elementima sopstvenih sredstava - rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, kao i komponenta u odbitnim stavkama od osnovnog kapitala - pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke.

Sopstvena sredstva na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 30,753 hiljada (31. decembra 2016. godine: EUR 27,590 hiljada).

Koeficijent solventnosti Banke

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Sl. list CG", br. 38/11 i 55/12) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

- ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik (uključujući i rizikom ponderisanu aktivu za rizik druge ugovorne strane);
- iznosa potrebnog kapitala za tržišne rizike;
- iznosa potrebnog kapitala za operativni rizik;
- iznosa ukupne rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2017. godine, prema obračunu Banke, koeficijent solventnosti je iznosio 12,84% (31. decembra 2016. godine: 12,40%).

Ostale rezerve

Ostale rezerve uključene u okviru kapitala Banke, u iznosu od EUR 10,848 hiljada predstavljaju sumu razlike između manje obračunate ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive, odnosno rezervisanja za vanbilansne stavke sa stanjem na dan 01. januara 2013. godine u odnosu na rezervacije za potencijalne kreditne gubitke i otpisana potraživanja (EUR 9,319 hiljada) i dobiti ostvarene u 2013. godini (EUR 434 hiljade), u 2014. godini (EUR 545 hiljada), u 2015. godini (EUR 382 hiljada) i u 2016. godini (EUR 168 hiljada), a sve u skladu sa uputstvima Centralne banke Crne Gore.

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Neopozive obaveze za davanje kredita	13,190	7,331
Neopozivi dokumentarni akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	422	2642
<i>Izdane garancije:</i>		
- Izdate plative garancije	22,538	20,103
- Izdate činidbene garancije	43,268	46,398
Kolateral po osnovu potraživanja	333,711	322,790
Ostale stavke vanbilansne izloženosti banke	9,539	9,367
	422,668	408,631

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Upravni odbor ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2017. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

Krediti i potraživanja	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
MONTENEGRO INVESTMENTS CREDIT	3,121	3,012
JAVORAK MB	2,399	2,550
GARMIN DOO	1,466	1,648
MARTEX	681	747
KLIKOVAC	568	691
VENOM	225	239
JOKOVIĆ-PRESTIGE	154	140
RANIKOM DOO	137	131
AD RUDNICI BOKSITA NIKŠIĆ	95	95
"L.C.M." AD	81	73
Ostali	5,877	6,238
Ukupno	14,804	15,564
Vanbilansne pozicije		
UNIPRED	50	-
REPUBLICKI ZAVOD ZA URB. I PROJEKT.	48	47
CENTROBIRO	15	-
STADION DOO PODGORICA	10	10
KLIKOVAC D.O.O.	10	10
Ostali	288	402
Ukupno	421	469
Depoziti klijenata		
<i>Depoziti po viđenju</i>		
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	15,000	15,849
ACO ĐUKANOVIĆ	7,897	7,428
ELEKTROPRIVREDA	4,971	14,868
SKUPŠTINA OPŠTINE NIKŠIĆ	2,408	1,141
MESNA INDUSTRIJA "GORANOVIĆ"	1,918	13
ZETA ENERGY	947	1,095
Ostali	7,590	7,130
Ukupno	40,731	47,524
<i>Oročeni depoziti</i>		
ELEKTROPRIVREDA	35,010	29,005
CAPITAL INVEST	1,150	1,030
"MONTENEGROPROMET" BUDVA AD	1,000	1,000
INDUSTRIJA PIVA I SOKOVA "TREBJESA" D.O.O. NIKŠIĆ	380	383
LUKA KOTOR	187	178
Ostali	744	1,953
Ukupno	38,471	33,549
Ukupno depoziti klijenata	79,202	81,073

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Subordinisani dug			
ELEKTROPRIVREDA	6,000		6,000
BEMAX	1,100		1,100
NICOVIĆ ĐORĐE	720		720
Ostali	-		-
Ukupno	7,820		7,820
Prihodi od kamata			
SUBLIME DEVELOPMENTS	753		-
ELEKTROPRIVREDA	649		-
ZLA GORA DOO	591		72
JAVORAK MB	570		156
LUMINISCENCIJA" DOO	562		-
AD RUDNICI BOKSITA NIKŠIĆ	516		-
EUROINVEST	452		-
GARMIN DOO DANILOVGRAD	347		114
MONINVEST	297		-
AD"SKI RESORT - KOLAŠIN 1450"	283		58
Ostali	5,539		531
Ukupno	10,559		931
Prihodi od naknada			
MONINVEST	77		-
"FJORD" A.D. - KOTOR	47		-
LUMINISCENCIJA" DOO	50		-
EUROINVEST	38		-
JAVORAK MB	35		19
DOO BOŽOVIĆ	58		-
AGRO MONT	25		-
GARMIN DOO DANILOVGRAD	31		-
MESNA INDUSTRIJA "GORANOVIĆ"	29		2
"MARTEX" DOO	66		9
Ostali	1,426		76
Ukupno	1,882		106
Ukupno prihodi	12,441		1,037
Rashodi			
ELEKTROPRIVREDA	501		558
ACO ĐUKANOVIĆ	397		510
"MONTENEGROPROMET" BUDVA AD	52		59
CAPITAL INVEST	45		52
INDUSTRIJA PIVA I SOKOVA "TREBJESA" D.O.O. NIKŠIĆ	26		26
Ostali	83		55
Ukupno	1,104		1,260
Prihodi/Rashodi, neto	11,337		(223)

Isplate članovima glavnih odbora Banke prikazane su u narednoj tabeli:

	2017.		2016.	
	neto	bruto	neto	bruto
Odbor direktora	87	120	85	114
Odbor za reviziju	25	27	24	26
Glavni izvršni direktor, izvršni direktori i direktori sektora	270	412	318	487
	382	559	427	627

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

30. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2017. godine protiv Banke se vodi više sudskih postupaka od strane pravnih i fizičkih lica. Po procjeni advokatske kancelarije i pravne službe Banke, ukupna utvrđena vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 5,961 hiljade, a koja ne uključuje sljedeće iznose:

- Tužbu Eurofonda u iznosu EUR 1,565 hiljada bez pripadajućih kamata koji je plaćen 18. januara 2017. godine;
- Tužbe Zavoda za izgradnju Bara d.o.o. u stečaju u iznosu EUR 4,300 hiljada i Opštine Bar u iznosu EUR 2,344 hiljada za koje Banka smatra da ne mogu imati finansijski efekat i posljedice za Banku, za slučaj uspjeha tužioaca u sporu, koji je malo vjerovatan, osim efekta povraćaja datog shodno članu 102. Zakona o obligacionim odnosima („Sl.list CG“ br.47/08 i 04/11).

Navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova, obzirom da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih finansijskih iskaza. Po procjeni rukovodstva Banke iako sa sigurnošću nije moguće predvidjeti konačan ishod sporova, Banka neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu.

Na dan 31. decembar 2017. godine izvršena su rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 135 hiljada.

Banka vodi 22 sudska postupka protiv trećih lica. Po procjeni advokatske kancelarije i pravne službe Banke, ukupna vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 7,754 hiljada.

31. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2017. godine je prikazana kao što slijedi:

	<i>Ostvareni pokazatelji poslovanja</i>		
	<i>Propisani limit CBCG</i>	<i>31. decembra 2017. godine</i>	<i>31. decembra 2016. godine</i>
Uplaćeni akcionarski kapital	MEUR 5	55,428	55,428
Osnovni kapital		24,269	21,622
Sopstvena sredstva Banke		30,753	27,590
Ponderisana bilansna aktiva		178,937	165,771
Ponderisane vanbilansne stavke		37,112	34,933
Koeficijent solventnosti Banke	min 10%	12.84%	12.40%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	/	/
Zbir velikih izloženosti	max 800%	279.91%	339.08%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci	max 20%	0.05%	0.14%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u Banci	max 10%	/	/
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	44.13%	41.41%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	0.23%	0.31%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	max 100%	68.00%	48.99%
Pokazatelj likvidnosti Banke	min 1	1,91	2,05

Shodno Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08, 44/10 i 40/11) Banka je dužna da primjeni ograničenje o ukupnoj izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

32. PORESKI RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznjetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Prodaja stečene aktive (zemljište u KO Mišići, Čanj, PJ Bar – površine 35,546 m², stečene iz osnova problematičnih potraživanja prema Grupaciji Radenko Radojičić, čija je knjigovodstvena vrijednost iznosila EUR 2,550,000.00. U kupoprodajnoj transakciji banka je ostvarila kapitalnu dobit.

Prodaja stečene aktive (zemljište i poslovna zgrada u KO Grbe, Danilovgrad), stečena iz osnova potraživanja prema Gruppo Montenegro doo; knjigovodstvene vrijednosti EUR 957 hiljada. Stečena aktiva je prodana za iznos knjigovodstvene vrijednosti.

U 2018. godini Banka je dodatno investirala u hartije od vrijednosti, kao sekundarne rezerve likvidnosti, EUR 19.4 miliona, od čega u državne zapise ročnosti do 182 dana EUR 9.0 miliona, a u državne ino obveznice EUR 10.4 miliona, što direktno utiče na formiranje dodatnih prihoda od kamata od EUR 30,750 mjesečno.

Smanjen je iznos NPL za EUR 9.8 miliona u odnosu na isti period prošle godine, dok je učešće NPL u bruto kreditima za isti period manje za 5 p.p.

U 2018. godini ostvarena je racionalizacija poslovanja kroz smanjenje rashoda u pasivi smanjenjem kamata na depozite, smanjenje troškova zaposlenih, opštih i administrativnih troškova.

34. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine bili su:

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
USD	0.8338	0.9487
CHF	0.8546	0.9312
GBP	1.1271	1.1680

35. OPŠTI PODACI O BANCI

U skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12 i 18/13) opšti podaci o Banci su prezentirani kako slijedi:

Naziv Banke: Prva Banka Crne Gore AD Podgorica osnovana 1901. godine

Adresa: Bulevar Sv. Petra Cetinjskog br. 141

Matični broj: 02096099

Telefon/Fax: +382 20 409 149

Broj upisa u registar: 4-0000732/001

Datum osnivanja: Banka je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je upisana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici

Opis strukture vlasništva: Akcionarsko društvo

Opis djelatnosti: Ostalo monetarno posredovanje

Šifra djelatnosti: 6419

Adresa internet stranice: www.prvabanka.cg.com

Adresa elektronske pošte: info@prvabanka.cg.com

Banka ima centralu u Podgorici, 14 filijala i 19 šalter na teritoriji Crne Gore.

Broj zaposlenih: Na dan 31. Decembar 2017. godine Banka je imala 126 zaposlenih radnika, 104 radnika koja su preuzeta od Agencija za zapošljavanje Montenegros staff i Nice Job.

Žiro račun: 535-1-76, kod Centralne Banke Crne Gore.

Podaci o predsjedniku i članovima odbora direktora:

	Ime i prezime	Datum rođenja	Podaci o prebivalištu	
1. Predsjednik	Dr. Neda Ivović	21.08.1977	Mjesto Podgorica	Adresa (ulica i broj) ul.Cvijetna 9
2. član	Zoran Djukanovic	07.11.1964	Podgorica	Dzordza Vasingtona 57
3. član	Milan Perović	20.08.1971	Podgorica	Bul. Blaža Jovanovića br.27
4. član	Tarik Telačević	12.05.1975	Podgorica	ul.Aerodromska br.3.
6. član	Doko Krivokapić	24.10.1962	Nikšić	IV Crnogorske
Glavni izvršni direktor	Tarik Telačević	12.05.1975	Podgorica	ul.Aerodromska br.3.
Izvršni direktor ovlašten za potpisivanje	Nataša Martinović			

Berza i kotacije u koju su uvrštene akcije

	Naziv berze	Naziv kotacije
1.	Montenegroberza	NKBA
2.	Montenegroberza	PBCG

Cijena akcija ako se njima trgovalo na berzi

	Redovne akcije		Povlašćene akcije	
	Najniža	Najviša	Najniža	Najviša
u prethodnoj godini	47.1000	49.3799	127.82	127.82
u tekućoj godini				

Cijena akcija na početku i na kraju izvještajnog perioda

	Redovne akcije		Povlašćene akcije	
	na početku		na početku	
	perioda	na kraju perioda	perioda	na kraju perioda
u prethodnoj godini	49.9999	49.3799	127.82	127.82
u tekućoj godini	49.3799	49.3799	127.82	127.82

Knjigovodstvena vrijednost po akciji

u prethodnoj godini	127.82
u tekućoj godini	127.82

BDO d.o.o. Podgorica

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 120

81000 Podgorica

Montenegro

Tel: +382 20 228 449

Fax: +382 20 228 449

www.bdo.co.me

BDO d.o.o. Podgorica, privredno društvo osnovano u Crnoj Gori, je članica BDO International Limited, kompanije sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Velikoj Britaniji i dio je međunarodne BDO mreže firmi članica.
BDO je brend ime za BDO mrežu i za svaku BDO firmu članicu.

BDO d.o.o. Podgorica, a limited liability company incorporated in Montenegro, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms. BDO is the brand name for the BDO network and for each of the BDO member firms.

